

Møte onsdag den 6. november 2013 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 9):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Akershus fylke, Are *Helseth*, har tatt sete.

Representanten Torgeir Knag Fylkesnes vil fremsette et representantforslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:01:01]: På vegner av representanten Audun Lysbakken og meg selv ønsker jeg å fremme eit forslag om karakterfri barneskule.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås vil fremsette et representantforslag.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:01:20]: På vegne av stortingsrepresentantene Snorre Serigstad Valen, Karin Andersen, Bård Vegar Solhjell og meg selv har jeg æren av å fremme et forslag om å fase ut investeringene i fossil energi i Statens pensjonsfond utland.

Presidenten: Representantforslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før vi setter i gang den første muntlige spørretimen i denne stortingsperioden, vil presidenten kort nevne de grunnleggende reglene for denne spørsmålsformen. Disse er inntatt i § 72 i Stortingets forretningsorden. Der står det at en representant kan stille ett hovedspørsmål, som skal være begrenset til 2 minutter. Svaret fra det aktuelle regjeringsmedlemmet, i dag statsministeren, er også begrenset til to minutter. Deretter kan spørteren følge opp med et oppfølgingsspørsmål på inntil ett minutt, og svaret skal også være på inntil 1 minutt.

Presidenten kan åpne for oppfølgingsspørsmål om samme tema fra andre enn den som stilte hovedspørsmålet, og det vil han selvfølgelig gjøre. Tidsbegrensningen er også her på inntil 1 minutt, for både spørsmål og svar.

Det presidenten imidlertid ikke kan love, er at samtlige partier som måtte ønske det, slipper til med oppfølgingsspørsmål til alle hovedspørsmål.

En ny parlamentarisk situasjon med merkbart flere interesser blant opposisjonspartiene tilsier at antallet oppfølgingsspørsmål må begrenses dersom vi skal få til en rimelig fordeling av både hovedspørsmål og oppfølgingsspørsmål og likevel holde oss innenfor en forsvarlig tidsramme for avvikling av den muntlige spørretimen.

Presidenten kan likevel berolige med – siden partiene nok har hatt en viss planlegging av det vi også kaller sponsørspørretimen – at han vil tillate ett ekstra oppfølgingsspørsmål fra det partiet som har hovedspørsmålet.

Dette er i tråd med den praksisen vi har hatt tidligere.

Det vil bli løpende vurdert hvor mange flere oppfølgingsspørsmål som kan slippes til.

Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å begynne den muntlige spørretimen.

Sak nr. 1 [10:04:05]

Muntlig spørretime

Presidenten: Første hovedspørsmål er fra representanten Helga Pedersen.

Helga Pedersen (A) [10:04:20]: En ansvarlig økonomisk politikk er en forutsetning for å sikre arbeidsplasser og folks trygghet i hverdagen. Den nye regjeringen overtar styringen av et Norge der ting går godt; ledigheten er lav, og sysselsettingen er høy. Det har ikke kommet av seg selv, og det er heller ikke noen selvfølge at det fortsetter.

Dette var også et veldig sentralt tema i valgkampen, og da var ikke minst Høyre kritisk til bruken av oljepenger. I den store økonomidebatten på NRK i valgkampen sa Erna Solberg at den rød-grønne regjeringen bruker pengene for raskt. Ikke bare ble det brukt for mye penger for raskt under den rød-grønne regjeringen, men pengene ble også brukt feil. Høyre kritiserte den rød-grønne regjeringen bl.a. for å ha brukt mindre enn to av ti nye oljekroner på å stimulere til varig vekst i fastlandsøkonomien. Det etterlatte inntrykket var at Høyre skulle bruke mindre penger, saktere og på en annen måte.

Nå ser vi at LO, NHO og norsk industri advarer mot økt pengebruk av hensyn til konkurranseutsatt næringsliv. Med dette bakteppet var det nok mange som ble litt overrasket da man kunne lese i Dagens Næringsliv tidligere denne uken at regjeringen faktisk legger opp til å bruke mer oljepenger til neste år.

Vi ser at det på mange områder, som bompenger, egenkapitalkrav til unge boligsøkere og helse, er veldig stor avstand mellom det Høyre og Fremskrittspartiet sa i valgkampen, og det de sier etter at de har dannet regjering.

Mitt spørsmål til statsministeren er derfor: Kan hun forsikre om at det på et så sentralt politikkområde som oljepengebruk, vil være større sammenheng mellom det man sa i valgkampen, og det man vil gjøre etter valget?

Statsminister Erna Solberg [10:06:30]: Det var med litt forbauselse jeg lyttet til argumentasjonen. Jeg tror ikke at det var så veldig mange som oppfattet at Arbeiderpartiet oppfattet, gjennom valgkampen, at vi mente vi skulle føre en ansvarlig økonomisk politikk. Men jeg er glad for at den erkjennelsen etter hvert seg inn også hos Arbeiderpartiets representanter.

Vi kommer til å føre en ansvarlig økonomisk politikk, og vi kommer til å gjøre det som har vært hovedkritikken vår mot det den rød-grønne regjeringen gjorde, nemlig bruke mer penger på å investere i vekstfremmende tiltak gjennom budsjettet – det som var bakgrunnen for og en del av hele kompromisset da vi laget handlingsregelen. Der-

for kommer vi til å bruke mer penger på utdanningssystemet vårt og på forskning. Vi kommer til å bruke mer penger på infrastruktur i årene fremover. Vi kommer til å følge opp det vi har sagt i plattformen om å satse på det som er vekstfremmende, også når det gjelder å gjøre endringer i skatteopplegget.

Det kommer til å bety at vi har en økonomisk politikk som er god på kort sikt, men som ikke minst også sørger for at vi langsiktig bygger dette landet, slik at vi er i stand til å gi våre fremtidige generasjoner et land som har vekstevne. Det har vært den forpliktelsen vi har snakket om i valgkampen, og den kommer vi til å holde i hvert eneste budsjett i årene fremover.

Økonomisk politikk kommer vi også tilbake til på fredag, når rammebetingelsene legges frem, med de faktiske prioriteringene i endringene vi har gjort. Men jeg har lyst å si: Ja, vi overtar et land som er bra, men som også har en del svakhetstegn. Ledigheten har økt det siste året, og veksten har avtatt det siste året. Heldigvis er det en viss endring i den internasjonale økonomien som har små sporer til bedre utvikling. Men vi må passe på, og vi må også passe på den økonomiske politikken, for det er langt fra sikkert at vindene blåser i god retning i årene fremover, etter en periode hvor Norge har brukt penger på feil måte.

Presidenten: Presidenten vil åpne for seks oppfølgingsspørsmål – først Helga Pedersen.

Helga Pedersen (A) [10:08:42]: Jeg takker for svaret.

Jeg forventer ikke at statsministeren i dag legger fram budsjettallene som skal legges fram på fredag, men spørsmålet mitt var om statsministeren står ved analysen hun hadde i valgkampen. Det er hensynet til økonomien – ikke bare størrelsen på oljefondet – som må dimensjonere oljepengebruken.

I forlengelsen av det vi nå har snakket om, uttrykke både Høyre og Fremskrittspartiet i valgkampen bekymring for Norges oljeavhengighet. Fremskrittspartiet mente at vi hadde gjort oss for avhengige av inntektene fra olje og gass, og Erna Solberg sa selv at arven etter åtte år med Jens Stoltenberg er økt oljeavhengighet. Det hadde blitt brukt for mye oljepenger, og det ble knyttet til begrepet «oljeavhengighet».

Mener statsministeren fortsatt at det å bruke mindre oljepenger vil gjøre Norge mindre oljeavhengig, mens det å øke oljepengebruken vil gjøre Norge mer oljeavhengig?

Statsminister Erna Solberg [10:09:51]: Jeg hører at Arbeiderpartiet har forsøkt å refortelle historien om hva vi har sagt i valgkampen. Det synes jeg de skal slutte med.

Vi har brukt omtrent akkurat like mye penger som den tidligere regjeringen de siste årene i våre alternative budsjetter, men vi har ikke brukt dem på samme måten. Vi har ikke anklaget den regjeringen som gikk av for å bruke for mye penger, men for å bruke pengene feil. Nå synes jeg Arbeiderpartiet må slutte med å starte en historiefortelling om hva som var argumentene fra andre partier.

De har brukt pengene feil. Det betyr at vi er blitt mer oljeavhengig. Det er ikke på grunn av pengebruken vi er

blitt mer oljeavhengig, men på grunn av feilbruken av penger. Vi har investert for lite i forskning, og vi har gitt for dårlige rammebetingelser til norsk næringsliv. Det er den langsomme vekstkraften som må løftes i andre deler av norsk næringsliv i årene fremover. Vi har tenkt å bruke oljepengene sånn som vi var enige om i 2001, nemlig å sørge for at det løfter vekstevnen i andre deler av økonomien, sånn at våre barn arver et samfunn som ikke bare er oljefinansiert, men også har vekstevne for fremtiden. Der feilet den forrige regjeringen – det har vi tenkt å gjøre annerledes.

Presidenten: Jonas Gahr Støre – til oppfølgingsspørsmål.

Jonas Gahr Støre (A) [10:10:57]: Vi venter til den store økonomiske debatten på fredag – jeg ser fram til det.

Jeg har likevel lyst til å stille statsministeren et spørsmål knyttet til virkningen av budsjettet, for det er jo et av de viktigste virkemidlene vi har som regjering, og som storting når vi vedtar det.

I et blogginnlegg med overskriften «Små forskjeller er et gode» fra 2010 skriver Erna Solberg:

«Norge er et samfunn med små forskjeller, det er et gode vi må jobbe for å ta vare på. Det finnes nemlig ingen garantier for at det vil bli slik fremover. Flere internasjonale undersøkelser har påpekt en utvikling hvor globaliseringen gir mindre forskjeller mellom land, men hvor forskjellene øker blant borgerne i det enkelte land – særlig i Europa. Vi kan få en utvikling som minner mer om den amerikanske, hvor velstandsveksten er ekstremt ujevnt fordelt.»

Mener statsministeren fortsatt at små forskjeller er et gode, og hvordan tenker hun å bruke statsbudsjettet for å bidra til å hindre at forskjellene øker i Norge?

Statsminister Erna Solberg [10:11:57]: Ja, jeg mener at små forskjeller er et gode. Jeg mener at nærheten og likheten i det norske samfunnet faktisk er et av våre konkurransefortrinn. Jeg mener det er viktig at vi bygger tilliten og samholdet slik at vi ikke skal oppleve at forskjellene blir for store.

Vår største utfordring når det gjelder forskjeller, står mellom dem som står utenfor arbeidslivet og dem som er innenfor. Alle de menneskene som egentlig føler at de kunne bidra, men som ikke får bidra, enten fordi vi ikke har vært flinke nok til å utruste dem med kompetanse som gjør at de kan bidra, eller fordi vi ikke har klart å tilrettelegge godt nok i arbeidslivet. Det er en viktig prioritering som vi skal jobbe med: å få flere til å kunne delta.

Den andre utfordringen er at når du vokser opp i et samfunn hvor du ikke klarer å ta del i dette utdannings-samfunnet på en god måte, enten fordi du har psykiske problemer eller fordi foreldrene dine har problemer som igjen påfører deg problemer, ja, så gir det deg et dårlig utgangspunkt for å delta. Det er viktige diskusjoner, og det er også viktige prioriteringer for denne regjeringen å sørge for at sikkerhetsnettet vårt blir bedre også for de mest utsatte gruppene.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgings-spørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:13:15]: For å utfylle det bildet hovedspørsmålet gikk på, hadde vi i finanskomiteen også høring med LO i går. Der kunne LO selv si at sysselsettingsgraden for dem mellom 25 og 54 år nå er 3 pst. lavere enn før finanskrisen inntraff. – Det er et litt annet bilde enn det representanten Helga Pedersen presenterte.

Så til dette med oljepengebruk. Jeg er ikke av dem som mener at Arbeiderpartiet alene har definisjonsmakten på akkurat hvor den krittstreken bør gå, men det er allikevel noen interessante vurderinger som gis fra flere hold. Sentralbanksjefen sa noe om at en heller bør gå fra 4 pst. til 3 pst. Pensjonsfondets leder sier at forventet avkastning fremover antakeligvis vil ligge nærmere 3 pst. enn 4 pst.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvordan resonnerer hun rundt disse vurderingene fra de ovennevnte?

Statsminister Erna Solberg [10:14:22]: Det er viktig å stille seg det grunnleggende spørsmålet: Er pensjonsfondet et fond som vi varig skal bruke avkastningen av, eller er det et fond som vi på en måte skal risikere å bygge ned i fremtiden – altså bruke mer penger? Det er litt av resonnetet fra sentralbanksjefen om fokuseringen på avkastningen. Hvis vi hadde gått opp til 4 pst., hadde vi brukt mer enn avkastningen. Det betyr at vi i alle fall i den perioden hvor vi ikke hadde puttet mer penger inn i fondet, hadde vi gått ned.

Jeg er opptatt av at vi alltid må føre en ansvarlig økonomisk politikk. Det viktigste vi gjør, er å bygge vekstkraften i norsk økonomi med de pengene vi tar inn. Så er det selvfølgelig sånn at økonomisk politikk fungerer litt ulikt, avhengig av hvilke virkemidler du har. Stimulerer du mer til sparing, er det mindre pressvirkning, men det kan gi mer investeringsmidler i fremtiden f.eks. Men vi er opptatt av at vi må passe på at vi ikke bruker mer penger enn det som både er langsiktig og bærekraftig og det som er kortsiktig mulig å sørge for uten at vi lager vanskelige forhold i økonomien.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings-spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:15:43]: Norsk industri er ein viktig del av norsk økonomi. I Sundvolden-plattformen skriv regjeringa:

«Regjeringen vil føre en politikk som gir næringslivet økt konkurranseskraft og dermed mulighet til å skape større verdier.»

Konsernsjefen i Orkla, Åge Korsvold, åtvarar i Dagens Næringsliv mot å leggje om og svekkje tollvernet og den eksisterande RÅK-ordninga, fordi det vil ramme landbruket og ikkje minst ramme matindustrien. Konsekvensen kan verte at Orkla vil flytte verksemda si til utlandet.

Matindustrien produserer verdiar for 170 mrd. kr, har meir enn ca. 50 000 arbeidsplassar og er den næringsgreina som faktisk har hatt vekst både i talet på bedrifter,

produksjonsverdi, verdiskaping, investeringar – større enn industrien elles dei siste åra.

Så spørsmålet mitt er: Er statsministeren usamd med Orkla-sjef Åge Korsvold sitt syn på tollvern, eller vil regjeringa arbeide for å styrkje importvernet for å sikre vidare vekst i matindustrien i Noreg?

Statsminister Erna Solberg [10:16:46]: Tollvernet er en viktig del av landbrukspolitikken i Norge og kommer til å være en viktig del av den. Likevel er det behov for å se på endringer på enkelte tollområder. Vi har et tollsystem som absolutt er modent for revisjon på flere områder.

Så leste jeg hele artikkelen, og det var ganske interessant, fordi det man sa, var at man ikke ensidig måtte sette ned tollsatser. Blant annet var det viktig hvis man skulle sette ned ferdigvare toll, at man også måtte sette ned råvare toll, sånn at næringsmiddelindustrien kunne importere mer til en lavere pris for å være konkurransedyktige med de andre landene.

Hovedutfordringen for norsk næringsmiddelindustri er på samme måten den hovedutfordringen vi har for veldig mange andre næringsgrener i Norge. Lønnsnivået, kostnadsnivået er mye høyere enn i de sammenlignbare landene. Det må vi svare på: Vi skal verne om at vi har en god landbrukspolitikk i årene fremover hvor landbruket skal utvikle seg, og hvor det fortsatt er tollvern. Men vi må også fokusere på å bli mer konkurransedyktige på alle de andre områdene, noe som gjør at kostnadsnivået går ned for at også næringsmiddelindustrien blir mer konkurransedyktig mot konkurranse andre steder fra.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:18:08]: Før valget var vår nye statsminister prisverdig klar på at en tiltagende todeling av norsk økonomi i en oljesektor hvor det går svært fort rundt, og en fastlandsøkonomi som henger etter, er en stor utfordring for Norge.

Jeg hadde gleden av å høre statsministerens tale på Zeros klimakonferanse i går, og la merke til at hun der ikke brukte muligheten til å gi noen signaler om hva regjeringen vil gjøre for å redusere Norges oljeavhengighet. Jeg vil derfor gjerne gi statsministeren en ny sjanse til å si noe om det. Vi vet at fastlandsindustrien er avhengig av å kunne konkurrere om arbeidskraft, kompetanse, er avhengig av at ikke presset på kronkursen blir for høy og avhengig av en regjering som legger til rette for utvikling andre steder enn i oljesektoren.

Vil statsministeren ta initiativ til å redusere oljeavhengigheten gjennom å bremse oljeinvesteringene og framtidig utvinningstempo?

Statsminister Erna Solberg [10:19:13]: Representanten Lysbakken har helt rett i at vår valgkamp dreide seg også mye om å fokusere på todelingen i norsk økonomi. Men vi var også forbilledlig klare på, tror jeg, gjennom hele valgkampen, at svaret vårt ikke var at vi skulle redusere olje- og gassvirksomheten i Norge, men at vi skulle

bedre konkurranseforholdene for de andre delene av norsk næringsliv – noe jeg også snakket om på Zero-konferansen i går, da jeg snakket om at miljøteknologi kommer til å være en viktig del av konkurransekraften vår i årene fremover. Derfor har denne regjeringen som utgangspunkt et annet avkastningssystem, som gir mer penger fra miljøteknologifondet for å løfte også norske bedrifter som ikke er olje- og gassrelaterte videre inn i en mer miljøvennlig retning, og som vil bidra til deres bedre konkurransevne.

I går registrerte jeg for øvrig at de fleste kommentarene etter min tale i går, uttrykte skuffelse over at det omtrent var som med den rød-grønne regjeringen. Jeg vet ikke om det er den skuffelsen også Lysbakken har, at det ikke var så store skiller mellom oss.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:20:33]: Det er første gong Stortinget er samla etter den fryktelege hendinga i nærleiken av Årdal. Tre personar blei drepne, og våre tankar går til lokalsamfunn, dei pårørende, og dei som har mista sine kjære. Me kjenner selvfølgelig ikkje heile biletet og alle detaljane i denne saka, og me må derfor vere forsiktige med å dra konklusjonar, men eg ser at politidirektør Humlegård allereie er klar på at det tok for lang tid før politiet var på plass, og justisministeren hadde i går eit pressepunkt der han gjekk langt i å antyde det same. Tillitsvald for Politiets Fellesforbund i Sogn og Fjordane meiner det er meir ein hovudregel enn eit unntak at ambulanse og brannbil er framme på åstaden før politiet, og i denne konkrete saka kan mykje tyde på at ambulansen var på plass ein time før politiet kom til åstaden.

Da Gjørv-kommisjonen la fram sin rapport i fjor haust, konkluderte dei med at politiets responstid er for lang. Med denne tragiske saka får me ei ny påminning om at me er nøydd til å prioritere responstida.

Eg vil ikkje kritisere verken etatar eller enkeltpersonar, men eg ønskjer å stille eit prinsipielt spørsmål om politiets responstid. Mitt spørsmål til statsministeren er om det no er på tide å stille krav om responstid for politiet på lik linje med det me har for nødetatane innanfor brann og ambulanse.

Statsminister Erna Solberg [10:22:37]: For det første vil jeg si at dette var en tragisk ulykke. Den burde aldri ha skjedd. Dessverre har den skjedd, og det viktigste vi gjør er å lære av det som har skjedd rundt den, både med hensyn til hvordan vi håndterer og plasserer asylsøkere, hvilket psykisk hjelpetilbud vi har til dem, hvordan vi sørger for sikkerhet rundt personer som kan være psykisk ustabile, men også – helt naturlig – når det gjelder politiets reaksjonsevne og hvor raskt ting skjer. For å lære av dette bør vi også ta oss tid til å ta en god gjennomgang av hvilke beslutninger som ble tatt, for her er en kombinasjon av hvilken vei man valgte å kjøre og hvor langt vekk politipatruljen var på det aktuelle tidspunktet.

Til det konkrete spørsmålet som Hareide stiller, må jeg få lov å si at jeg tror at dette er en naturlig diskusjon i forbindelse med politianalysen: Skal vi stille krav til respons-

tid, og i så fall hvilket krav vi skal stille? Men det har ganske stor betydning, for det betyr også at vi må sørge for at det er nok ressurser i politiet i årene fremover. I plattformen til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har vi sagt at vi skal øke politibemanningen, og vi må selvfølgelig også sørge for at den økte politibemanningen betyr at vi får raskere reaksjonsevne. Vi er langt fra å være i den situasjonen at vi både kan håndtere kriminalitetsbildet og de beredskapsjobbene som politiet skal gjøre med den bemanningen og den ressursituasjonen politiet har per dags dato. Derfor er det fortsatt sånn at det trengs en opptrapping av de ressursene. Først når vi har ressurser nok, kan vi også være sikre på at vi kan respondere raskt nok.

Jeg mener at responstid er et viktig element i hvordan vi skal dimensjonere våre polititjenester i årene fremover. En viktig grunn til det er at vi – hver gang vi har diskutert det – også har vært opptatt av at det skal være tilstedeværende nærpoliti med kunnskap om områdene i den reformen som ligger foran oss.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:24:38]: Eg vil takke for svaret. Eg er glad for dei signala som statsministeren gir, at dette er eit spørsmål det er naturleg å sjå på når vi no har fått ein politianalyse på bordet. I analysen foreslår ein å redusere både politidistrikt og talet på lensmannskontor betydeleg. Eg vil seie at det ikkje er nokon fasit. Det viktige for Kristeleg Folkeparti er at me får ei ny reform der me sikrar eit sterkare nærpoliti som er til stades når det skjer, og der det skjer. Eg meiner at responstida sjølv sagt vil vere ulik i ulike delar av landet, men me veit at ulike nødetatar har dette.

Mitt spørsmål er derfor så enkelt, sjølv om eg forstår at regjeringa ikkje har konkludert enno: Når denne saka kjem til Stortinget, vil responstid for politiet vere ein del av vurderinga?

Statsminister Erna Solberg [10:25:47]: Jeg må innrømme at det er mye denne regjeringen ikke har konkludert på. Høringsfristen på selve politianalysen gikk ut i begynnelsen av oktober, og det reelle arbeidet med den er ikke begynt. Vi har sittet i regjering i tre uker, så jeg kan ikke love hva som kommer til å være vurderingene etter hvert som det går. Men det er naturlig å diskutere hvordan vi i fremtiden skal få et politi som har operativ kapasitet i respons. Det er viktig å si at det er den operative kapasiteten i responsen som er viktig. Det blir ofte sett på som synonymt med at man skal ha lensmannskontorer eller annet alle steder. Det er ofte kontor som er åpne noen få timer om dagen, og som driver sivilteneste mer enn de driver politifaglig tjeneste. Det vi trenger er faktisk den kapasiteten som er ute på hjul, og som raskt kan komme til stedet, og det må være en prioritet gjennom det arbeidet som skal skje med politianalysen. Jeg mener at responstid er blant de dimensjonerende kravene som man må diskutere.

Presidenten: Det åpnes for fire oppfølgingsspørsmål – først Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:26:56]: Hvis det ikke kommer, kan vi i hvert fall love at det blir løftet inn i Stortinget, sånn at responstid vil bli diskutert.

Politiet har vært gjennom turbulente år, og det er satt mye søkelys og har vært mye snakk om omorganisering. Derfor er det viktig at vi som politikere får tatt de avgjørelsene som trengs for å peke ut hvordan vi ønsker at politiet skal være dimensjonert for framtida.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at vi har et politi som kan drive aktiv forebygging, som kan være til stede og kontrollere hverdagskriminalitet, og som også kan være der når det skjer alvorlige hendelser. Derfor er jeg enig med statsministeren i hennes analyse av hva som gjelder når det er operative styrker som er viktig.

Men jeg ønsker å utfordre statsministeren på hva hun vil vektlegge når hun ønsker å dimensjonere politiet for framtida. Når politiet er så tydelig på at de ønsker endring, er det sånn at den saken vil komme til Stortinget allerede til våren?

Statsminister Erna Solberg [10:27:59]: Siden jeg nettopp sa at vi egentlig ikke har begynt arbeidet med dette, er det vanskelig for meg å konkludere bombastisk på om dette kommer til våren. Jeg mener vi skal ha en ambisjon om å få frem dette arbeidet raskt. Vi har fra Høyres side etterlyst en politistudie i mange år. Vi synes nok fortsatt det kanskje er noen dimensjoner som ikke ble godt belyst i den analysen som ble laget. Vi burde bl.a. sett mer på hva slags kriminalitetsbilde vi vil møte i fremtiden. Vi vet at vi har et kriminalitetsbilde som kommer til å flytte seg mer over i cyberspace. Vi vet at vi kommer til å ha mer trykk utenfra. Men det er veldig viktig for meg at vi samtidig sørger for å forebygge her hjemme. Det å jobbe aktivt i forhold til ungdom som er på vei inn i en kriminell løpebane, sparer vårt samfunn for millioner og milliarder årlig. Derfor må vi i blikket på de nye truslene ikke miste de gamle av syne, nemlig at enhver ungdom som stoppes fra å få en kriminell løpebane, er en netto gevinst for ungdommen selv, familien og ikke minst for resten av samfunnet.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgings spørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:29:19]: Det er for tidleg, som statsministeren seier, å trekkja konklusjonar på basis av tragedien i Årdal, så det må ein venta med å gjera. Men hendinga har reist nokre reint prinsipielle spørsmål omkring korleis ein ønskjer at ein krise skal verte handtert. For responstid handlar ikkje minst om god samordning, og det handlar om å agera raskt på dei beskjedane ein får.

På NRK Kveldsnytt på laurdag kunne me høyra at pilotprosjektet om felles nødnummer i Drammen er lagt vekk. Det er eit pilotprosjekt som vil kunne gje informasjon om det reint praktiske ved det å ha eit felles nødnummer. Det er slike ting det er vanskeleg å få fram gjennom skrivebordsarbeid. Eg er bekymra for om nedlegginga av pilotprosjektet òg vil bety at arbeidet for å få eit felles nødnummer er lagt på is. Det er grunn til å tru at det vil vera uheldig for beredskapsarbeidet. Spørsmålet er: Korleis har stats-

ministeren tenkt å skaffa den praktiske informasjonen som eit pilotprosjekt kan gje, og kva er framdrifta for eit felles nødnummer?

Statsminister Erna Solberg [10:30:27]: Jeg mener at det viktige er at vi går gjennom de erfaringene vi har fått fra Drammen så langt. Vi må gå gjennom andre erfaringer fra andre land, for å se hvordan felles nødnummer virker. Det er veldig mange bekymringsmeldinger, særlig fra helsesektoren, knyttet til felles nødnummer. Det har dreid seg om at i dag fungerer våre AMK-sentraler veldig godt. Det sitter kvalifisert personell som kan veilede fra det øyeblikket telefonen kommer, som kan hjelpe. Vi vet at det er nødvendig. Vi vet at når folk får hjerteattakk, er det hjelp de første minuttene som er nødvendig for at man kan få gjort ting raskt nok, slik at den som er til stede, kan få hjelp med hva som skjer. Vi må ta på alvor den utfordringen som kommer fra helsesektoren om de nødsituasjonene som de fleste av oss vil oppleve, som er de nødsituasjonene når noen rundt oss blir akutt syke og trenger hjelp.

Det har vært en av grunnene til at vi på nytt er nødt til å se på hvordan dette kan organiseres. Vi har i Norge et godt AMK-system for helse. Vi må passe på at vi ikke mister det på vei inn i et nødnummersystem.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:31:44]: Den tragiske hendinga i Årdal har skaka ein heil nasjon. Me kan ikkje dra konklusjonar i dag på grunnlag av det. Me kan gje vår støtte til dei som har det veldig vondt i nabobygda mi, heime i Sogn.

Men det reiser nokre spørsmål, som det har vore sagt her, ikkje minst knytt til responstid. Denne patruljen var tilfeldigvis i Lærdal. Den kunne ha vore i Flåm, i Aurland. Det ville ha gjort at responstida hadde auka ytterlegare. Dette er berre eit døme, for det er mange andre situasjonar som er samanfallande. Me veit òg at responstida til politiet nærast er dobbelt så høg i spreidd bygde strok som ho er i byområde. Me er opptekne av at alle skal kjenne tryggleik. Då er spørsmålet mitt: Vil statsministeren vurdere ei geografisk differensiert responstid når ein skal arbeide med politianalysen, som òg tek høgd for at det er store avstandar i mange delar av dette landet?

Statsminister Erna Solberg [10:32:51]: Hvis vi vedtar responstid, er geografisk differensiering helt nødvendig. Jeg tror ikke vi kan operere med de samme avstandene og forventet responstid i sentrale strok som vi gjør i distriktene. Men jeg tror nøkkelen til responstid er politiresurser. Det er de som skal sitte i bilen og det utstyret de har, som vi faktisk må se på. Noe av det nøkterne vi må begynne med, er å analysere: Hva har vi av ressurser og mennesker med tanke på responstid i dag? Én ting er at vi skal ha en forventning til hva politiet kan levere sett ut fra de ressursene de har. Setter vi responstid som er urealistisk i forhold til ressurs situasjonen, så må vi ha en opptrapping når det gjelder hvordan ressurs situasjonen kan bli bedre. Det man

kan si var et hell, var at det denne gangen ikke skjedde to uhell på én gang. Vi vet at man rundt omkring i landet er sårbare. Hvis noe skjer i den ene delen av et distrikts område, vil det være veldig vanskelig å håndtere en vanskelig situasjon et annet sted – så store er disse områdene i dagens situasjon.

Presidenten: Iselin Nybø – til oppfølgings spørsmål.

Iselin Nybø (V) [10:34:16]: Som mange har vært inne på, er politiet én av nødetatene. Når det skjer noe, har folk en forventning om at man skal få hjelp relativt raskt, og akkurat der man er når det skjer noe. Derfor må det være viktig, når man snakker om responstid, å si at dette gjelder to ting, både den tiden politiet bruker før de rykker ut, og den tiden det tar før folk får hjelp der hendelsen er. Så mitt spørsmål til statsministeren er: I forbindelse med politianalysen, ser statsministeren viktigheten av at man belyser begge de to tingene, både kravet til utrykning – altså når utrykningen skal skje – og den tiden det tar til folk får hjelp, slik at folk kan føle seg trygge på at hjelpen kommer når de har behov for det og der de har behov for det?

Statsminister Erna Solberg [10:35:23]: Jeg tror nok at skal vi definere en responstid, må det selvfølgelig inneholde begge disse elementene: hvor raskt man kan komme seg av gårde til stedet og hvor raskt man kan gi hjelp. Så er det viktig å si at med dagens ressursituasjon for politiet er nok forventningene fra oss i det politiske liv og fra befolkningen større enn det politiet er i stand til å levere. Det betyr at vi også er nødt til å prioritere hvilke forventninger man skal nå først. De alvorlige episodene og de farlige, akutte situasjonene skal alltid ha prioritet. Men det finnes selvfølgelig mange andre forventningsmål vi skal ha ambisjoner om å nå, men det kommer til å kreve både omorganisering, bedre ledelse og ressurser i årene fremover for å kunne nå det. Vi trenger bedre investeringer når det gjelder teknologi og sambandsutstyr. Vi trenger bedre øvelser – vi vet at politiet er inne i skarpe oppdrag. Så det er mange utfordringer som vi må se i en sammenheng.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:36:43]: Mitt hovedspørsmål til statsministeren er knytt til den same saka. Dette er eit tema som angår alle. At folk skal kjenne tryggleik, uansett kor dei bur, er noko av det viktigaste me som politikarar har ansvar for. Folk skal vite at dersom noko skjer, skal ikkje hjelpa vere langt unna, anten det gjeld brann, helse eller politiet sine tenester. Me har i seinare tid sett at det har vore fleire tragiske hendingar, ikkje minst i den delen av landet som eg kjem frå. Det samanfallande for dei hendingane er at politiet har vore dei som har kome sist til staden uavhengig av kva type hending det har vore.

Me skal ikkje dra konklusjonar i dag, har mange sagt. Eg er samd i det. Men denne type hendingar krev at me reflekterer rundt det og lærer av dei, og at me diskuterer korleis me kan betre tryggleiken for dei som bur rundt om i landet.

Me er einige om at politiet kom for seint her. Granskningane skal vise kva som svikta. Men dette er altså berre ei av mange hendingar som viser at politiet kjem sist, og for seint til staden. Den største utfordringa ligg utanfor dei store byane. Det har kome ein politianalyse som legg opp til stor sentralisering av polititressursane. Den er grundig på nokre område, samtidig som den ber preg av mål om effektivisering – det å samle store kompetanseiningar og å styrkje etterforskning av alvorleg kriminalitet. Det er spørsmål om korleis dette skal samanfalle med at folk skal kjenne tryggleik der dei bur. Eg vil derfor spørje statsministeren: Meiner ho at færre politi i distrikta vil gjere at politiet kjem raskare fram til ulukkestader, der kriminaliteten skjer? For det kunne ha kome utrykking frå lensmannskontoret i Årdal, som var berre 20 minutt unna, ved hendinga i Årdal nyleg.

Statsminister Erna Solberg [10:38:48]: For det første har jeg lyst til å si meg enig med representanten Navarsete i at det er veldig viktig at vi tar oss tid til å reflektere over det som har skjedd og hva som hadde vært mulig å gjøre annerledes. Det gjelder alle etatene som har vært involvert. Det gjelder selvfølgelig også hvordan vi organiserer asylområdet når det gjelder disse spørsmålene. Det er mange spørsmål. Det jeg synes er viktig, er at vi ikke ruser inn med konklusjoner basert på én hendelse og har et dugnadsarbeid akkurat nå, for at arbeidet senere skal stoppe opp. I 2004, som en konklusjon etter det forrige buss- og trikke-drapet, laget vi en handlingsplan f.eks. for psykisk helse. Den hadde en rekke oppfølgingspunkter, om at man skulle jobbe med asylsøkere, flere ressurser og annet. Det virket som at ettersom tiden gikk, så bleknet det – innsatsen ble litt roligere på det området. Jeg tror det er veldig viktig at vi minner oss selv om at vi skal passe på dette hele veien.

Så er spørsmålet politianalysen. Den legger opp til en sentralisering av de administrative nivåene. Jeg har flere ganger uttalt meg skeptisk til en så sterk sentralisering. Jeg har sagt at det er viktig at vi har det forebyggende perspektivet med oss, at vi har tilstedeværelsen av politi, men det er viktig å sørge for at vi har operativ kapasitet til stede. Det blir en litt falsk trygghet å tro at det at man har et lensmannskontor som ikke har den kapasiteten som skal til i en situasjon, utgjør den tryggheten man trenger. Det man trenger, er politi med utrykningsmulighet, og det må vi altså gå gjennom dimensjoneringen for. Det kan en godt ha med et mer sentralisert system på toppen, ved at en har mer tilstedeværende politi på hjul ute, men det er veldig viktig krav som vi som politikere må stille i en sårn reform.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:40:56]: Eg takkar for svaret. Det gav vel ikkje heilt svar på spørsmålet om korleis ein vil sikre betre og kortare responstid der folk bur, for ein patrulje kan vere veldig mange kilometer eller mange mil unna. Viss det som skjedde i Årdal, hadde skjedd i Oslo-området, ville avstanden vore ca. frå Oslo til Sarpsborg, berre for å setje litt i perspektiv kva for avstandar me snakkar om. Han kunne vore endå større viss den patruljen hadde vore på ein annan stad i sitt område.

I mitt tilleggsspørsmål til førre hovudspørsmål knytte

eg det opp mot distriktsstruktur. Det vart i svaret sagt at ein vil auke talet på politifolk, og målet er å auke det frå ein til to per tusen innbyggjarar. Vil statsministeren sikre at den fordelinga kjem heile landet til gode, slik at ein kan få kortare avstand og meir politi også i dei grisgrendte områda som i dag har altfor lang avstand til sitt politi?

Statsminister Erna Solberg [10:41:57]: Ja, det vil i årene fremover også være sånn at vi skal øke politiressursene i Distrikts-Norge, men nøkkelen to politimenn per tusen innbyggere kan vi nok ikke si skal gjennomføres på alle kontorer rundt omkring. Den innebærer jo også de spesialiserte funksjonene knyttet til Kripos og andre store sentrale ledd, så vi kan ikke ta det måltallet som Stortinget har satt tidligere, og overføre det til hvert enkelt politidistrikt eller hvert enkelt område. Det vil vi ikke ha ressurser til å gjøre når vi samtidig må sørge for god kapasitet på de mer sentraliserte funksjonene – f.eks. skal vi sørge for at vi slår ned på miljøkriminalitet, vi skal sørge for at vi kan slå ned på økonomisk kriminalitet, vi skal sørge for at vi har kapasitet på de store drapssakene – hvor vi kan hente inn ressurser. Det er også en del av det måltallet som ligger til grunn, og som vi altså har ambisjoner om å nå raskere enn det som så langt har vært tilfellet. Måltallet har jo vært der, men det har gått feil vei de siste årene.

Presidenten: Det blir gitt anledning til fire oppfølgingsspørsmål – først Jenny Klinge.

Jenny Klinge (Sp) [10:43:13]: Først vil eg understreke at nærpolitiet har mange andre viktige oppgaver i tillegg til beredskap og utrykking, som også er viktige for å unngå kriminalitet og førebygge drap. Omgrepet «politi på hjul» er eit bra omgrep. Det er kjempeviktig når det først smell. Spørsmålet er kor desse hjula rullar, og avstandane mellom patruljane. Dei nye arbeidstidsbestemmingane i politiet gjer at det for døgnkontinuerleg vakt- og patruljeberedskap krevst 18 polititjenestefolk. Det krev sjølvstekt mykje ressursar. Det er tverrpolitisk semje om at ein skal ha to polititjenestemenn per tusen innbyggjarar innan 2020. Vil statsministeren sikre at denne auken blir målt ikkje berre på landsnivå, men også på politi- og lensmannsdistriktsnivå, og dermed sikre at det blir mogleg med politi på hjul i heile landet? Kjernes spørsmålet er eigentleg: Vil avstandane mellom operativt politi og det som skjer akutt, bli mindre med grepa til den nye regjeringa?

Statsminister Erna Solberg [10:44:18]: Denne regjeringen er valgt på en plattform hvor vi har sagt at vi skal styrke politiet i årene fremover, og det kommer vi til å gjøre. Vi kan ikke overføre måltallet to politier per tusen innbyggere til alle politidistrikter nedover – det har aldri vært forutsetningen fra Stortinget. Det ville i så fall bety en betydelig større ambisjon, for vi skal ha disse sentrale delene også oppe og fungere som en del av hele satsingen. Men jeg tror at representanten Klinge vil se at den nye regjeringen har tenkt å ha en mer ambisiøs satsing i årene fremover enn det vi har hatt de siste årene, sånn at vi kommer nærmere målet om to politier per tusen innbygge-

re – istedenfor å fjerne seg fra det målet, sånn som det har vært de siste årene.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgingsspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:45:23]: I spørsmålet om respons-tid og kor operative ein er med tanke på beredskapsarbeidet, er samordning og koordinering viktig. Det er viktig i nødetatane, men ikkje minst er det viktig politisk. Statsministeren har teke initiativ til å ha eit beredskapselement på Statsministerens kontor. Det er forankra i regjeringsplattforma, og statsministeren har sjølv løfta det fram som viktig. Sett utanfrå er det likevel litt uklart korleis det skal fungera i praksis. Korleis har statsministeren f.eks. tenkt å unngå at elementet vert eit ytterlegare byråkratiserande element i eit system som må vera kjapt og stringent? Er det sånn at ansvarsområdet til elementet overlappar med ansvaret til justis- og beredskapsministeren? Kva for avgjerdsfullmakt har elementet? Kva for portefølje har elementet? Er det sånn at justis- og beredskapsministeren rapporterer til beredskapselementet, og kva betyr i så fall det for hans formelle og konstitusjonelle ansvar?

Presidenten: Presidenten vil minne om at man skal holde seg til hovedspørsmålet, men gir ordet til statsminister Erna Solberg.

Statsminister Erna Solberg [10:46:28]: Vi jobber fortsatt med spørsmålet om akkurat hvordan det skal gjøres, og hvem som eventuelt skal utgjøre dette elementet eller denne styrkingen av Statsministerens kontor, men jeg har lyst til å si med en gang at det ikke er slik at justis- og beredskapsministeren rapporterer til byråkrater eller ansatte på Statsministerens kontor. Justis- og beredskapsministeren rapporterer til Stortinget og til regjeringen og statsministeren. Det er «chain of command» og kommer alltid til å være det. Det som skal styrkes på Statsministerens kontor, er statsministerens mulighet til å ha overoppsikt med beredskapsutviklingen og til å sørge for å tilrettelegge bedre for de beslutningene som regjeringen fatter. Det konstitusjonelle ansvaret, pådriveransvaret og det operative ansvaret ligger innenfor de etablerte eksisterende strukturer, men vi mener at Statsministerens kontor har et behov for å styrkes på disse områdene. Det så vi etter 22. juli. Vi ser at alt ansvaret til slutt havner på Statsministerens kontor – med sikring av spørsmål om regjeringen har håndtert oppgavene godt nok, og da må man også ha ressurser til å kunne gjøre det.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad – til oppfølgingsspørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:47:41]: Jeg vil først si at jeg er enig med statsministeren i at det å måle to politier per tusen innbyggere i hvert eneste politi- eller lensmannsdistrikt ville blitt voldsomt. Jeg kommer fra et område der det knapt ville vært folk på jobb i det hele tatt hvis en skulle fulgt det målet slavisk. Det viktigste er å få et synlig og tilstedeværende nærpoliti. Men jeg vil også anbefale statsmi-

nisteren – når hun ser engasjementet i Stortinget – å prøve å få til en bred reform når politianalysen skal følges opp i Stortinget. Hvis en ser på den forrige reformen som Stortinget vedtok for ikke så veldig mange år siden, var målet å få et mer synlig politi og flere politifolk på jobb, men effektiviteten førte ikke nødvendigvis til det. Det synes jeg også statsministeren skal ha med seg.

Til responstid: Både ambulansetjenesten og brannvesenet har responstid. For ambulansetjenesten er målet at i grisgrendte strøk skal 90 pst. av befolkningen nås innen 25 minutter, men Stortinget har sagt at det er ikke et krav, men en anbefaling. Hvorfor er det sånn at det er vanskeligere for politiet enn for ambulansetjenesten og brannvesenet å sette en sånn type responstid?

Statsminister Erna Solberg [10:48:48]: Jeg vet ikke om det er vanskeligere, vi har bare ikke kommet til den konklusjonen ennå, for vi har ikke kommet så langt i arbeidet. Jeg har sagt at vi kommer til å komme tilbake til diskusjonen om responstid, om vi skal gjennomføre det, eventuelt på hvilke vilkår, men det er klart at det har noe med hvordan ressursene er fordelt å gjøre. Hvis en tar brannvesenet som eksempel: Det er en kommunal tjeneste, det er til stede i hver enkelt kommune. Det er et kommunalt ansvar og er derfor nærmere enn nesten alle andre nødetater. Derfor er det veldig bra at vi har en veldig godt utdannet branntjeneste, som ofte også gjør ting som ambulansepersonell senere vil gjøre. Ofte er også ambulanser knyttet opp til branntjenesten i det koordinerte arbeidet. Men dette er først og fremst et spørsmål om ressurser, tror jeg, for å være sikker på at vi kan sette den typen responstid. Vi kan ikke sette en responstid uten at vi har kartlagt at ressursene er der, at politiet kan møte der. Det er dette politianalysen og det videre arbeidet må gjøre.

Jeg ønsker gjerne et bredt forlik – vi får se hvordan det går.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:50:04]: Først vil jeg si at jeg er glad for at statsministeren ikke vil konkludere – etter de forferdelige drapene som skjedde på Vestlandet. Det må tenkes igjennom hva man kan gjøre.

Når det gjelder politiet, er responstid viktig. Det handler ikke nødvendigvis bare om minutter, men om at folk opplever at politiet kommer når det er som verst. Og noen ganger når det er som verst, handler det om vold i nære relasjoner. Dette forekommer dessverre over hele landet. Det er en debatt nå om hvorvidt vi har satt for mange mål for politiet – det kan godt hende vi har det. Men en av målsettingene handler om at folk som opplever vold i nære relasjoner, også der det er barn, skal være en viktig og prioritert oppgave for politiet, og om at vi skal undersøke om politiet gjør denne jobben når det er som verst for veldig mange der de skulle være tryggest. Kan statsministeren forsikre om at målsettingen på akkurat dette området ikke vil forsvinne når politireformen skal gjennomføres?

Statsminister Erna Solberg [10:51:13]: Jeg synes det er litt tidlig å avkreve svar på en analyse og et arbeid som vi skal gjøre, og som jeg nettopp har sagt at vi ikke har startet med i regjeringskollegiet som sådant. Det er under en måned siden høringsfristen for høringsetatene var ute.

Jeg har lyst til å understreke at spørsmålet om vold i nære relasjoner er viktig. Det er viktig for denne regjeringen å sørge for politiets håndhevelse på dette området. Særlig er det viktig at man fokuserer på dette når barn er innblandet – om dette da blir i den målstrukturen som er i dag.

Vi har nok en ambisjon om å lage en enklere målstruktur for politiet – ikke minst ikke telle aktivitet, dvs. sette merkelapper på enkelte politifolk slik at de jobber med det og det, men heller se på resultatene.

Det vil i årene som kommer bli et viktig skifte i måten vi styrer offentlig sektor på. Vi må være opptatt av hvilke resultater vi oppnår, ikke av hvilken aktivitet som utøves. Dette er også viktig med hensyn til hvordan vi jobber med politiet.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:52:25]: De siste ukene har Europa vært preget av avsløringer knyttet til overvåking av europeiske borgere generelt, men også av statsledere.

Diktaturers framtrekken overfor naboland og samarbeidspartnere har vi én type forventning til. Vi har en annen type forventning til demokratiers forhold til hverandre – at demokratiske spilleregler skal speiles mellom venner. Avsløringene der man påstår at USA massivt har overvåket europeiske borgere generelt, men også europeiske statsledere, har ført til at atmosfæren mellom statsledere i Vesten har blitt betraktelig dårligere. Det er viktig at man har tiltro til sine venner, at man har et samspill med sine venner, og at man har regler for samspillet med sine venner som øker tiltroen. Både europeiske borgere generelt og europeiske statsledere må kunne føle seg trygge på at man har noen demokratiske spilleregler også når det gjelder samkvemmet mellom stater.

Mitt spørsmål er: Hva har statsministeren gjort for å forsikre seg om at dette ikke har skjedd i Norge?

Statsminister Erna Solberg [10:53:54]: Under den tidligere regjeringen var det dialog med amerikanske myndigheter om dette.

Vi har instruert vår ambassade i Washington om å ta opp disse spørsmålene med amerikanske myndigheter for å få kartlagt hva som har skjedd, og om Norge har vært utsatt for denne typen overvåking. Denne dialogen starter forhåpentligvis snart. Vi har altså tatt dette opp og har bedt om et møte med amerikanske myndigheter. Så må vi se på hvilke svar vi får.

Det er interessant å registrere at mange av oppslagene rundt omkring i verden etter hvert korrigeres. Det viser seg at det er landets egne myndigheter som i antiterrorarbeidet har samlet inn en del av disse metadataene.

Jeg har lyst til å si at vi skal være veldig tydelige og klare på at vi ikke aksepterer at venner overvåker oss – vi

bør heller ikke akseptere at uvenner overvåker oss, men jeg går ut fra at det gjør litt mindre inntrykk at vi sier det til dem. Vi bør også være klare og tydelige på at etterretningsvirksomhet er legitimt. Det å forsvare nasjonens interesser, det å sørge for å forhindre at terrorhandlinger skjer, er også en plikt et land har. Det er også en plikt å samarbeide med andre land for å få data som kan forhindre terrorvirksomhet. Det at det har vært avverget mange terrorangrep i løpet av de senere årene, både i USA og i Europa, er fordi det har vært drevet etterretningsvirksomhet. Man har fulgt med på mistenkte, man har fulgt med på informasjonen man har fått. Det har avverget – og det har gitt borgere i Europa bedre sikkerhet. Dette mener jeg det er legitimt for land å gjøre.

Trine Skei Grande (V) [10:55:49]: Selvfølgelig er det legitimt å drive med etterretning. Selvfølgelig er det legitimt å forfølge terrorister også med informasjonskontroll. Men det er vel ikke like reelt å tro at Angela Merkel er den store terroristen i Europa som det er viktig å overvåke for å hindre terrorhandlinger.

Staten legger til rette for også denne type overvåking, og det bekymrer oss i Venstre. De avsløringene som ble gjort i Spania, viser en ren innsamling – helt i tråd med det som etter datalagringsdirektivet skal samles inn. Datalagringsdirektivet gir en enorm mulighet til å samle informasjon ett sted, noe som gjør det veldig lett også for fremmede makter å tilegne seg den informasjonen som vi i dag anklager land for å innhente. Mitt spørsmål til statsministeren er: Er man bekymret for at man med datalagringsdirektivet legger til rette for overvåking av norske borgere også av fremmede makter?

Statsminister Erna Solberg [10:56:49]: Jeg er ikke bekymret for overvåking fra andre lands myndigheter, så lenge de personvernforordninger som vi var enige om i forbindelse med kompromisset her i Stortinget, gjennomføres. Det å sikre at disse dataene ikke kan tas ut – annet enn basert på de legale instrumentene som vi har lagt inn i dette – hindrer at de blir tilgjengelig for andre. Det vil være brudd på norsk lov hvis andre land får dette – et lovbrudd som ikke skal forekomme. Det vil i så fall være de som har utlevert opplysningene, som har begått lovbruddet. De opplysningene som hentes ut, skal altså følge personvernspørsmålene. Det kan på et tidspunkt selvfølgelig hentes ut opplysninger om personer som er mistenkt for å ville gjøre noe. Da er vi tilbake til dette at det er legitimt at man forsvarer landets interesser.

Presidenten: Det blir to oppfølgingsspørsmål – først Ketil Kjenseth.

Ketil Kjenseth (V) [10:58:07]: Etter initiativ fra Venstre nedsatte den forrige regjeringa en egen personvernkommissjon, som bl.a. skulle se på mulige tiltak og virkemidler for bedre oppfølging og etterleving av regelverk som tar vare på personvern og grenseoverskridende overvåking i Norge. Personvernkommissjonen avga sin rapport i januar 2009 og foreslo en rekke tiltak for å bedre per-

sonvernets kår i Norge, ikke minst innenfor IKT-området. Problemet er bare at den forrige regjeringa i svært liten grad fulgte opp personvernkommissjonens anbefalinger. Rapporten ble lagt i skuffen – og har blitt der.

I regjeringserklæringen fra den nye regjeringa heter det at regjeringa vil føre «en offensiv IKT-politikk som tar personvern på alvor». Mitt spørsmål til statsministeren blir derfor – naturlig nok – følgende: Vil den nye regjeringa ta fram personvernkommissjonens rapport og gjøre en ny og selvstendig vurdering av de mange gode forslag fra den som vil styrke personvernets stilling, og vurdere tiltak mot grenseoverskridende overvåking i Norge?

Statsminister Erna Solberg [10:59:09]: Ja, vi vil foreta en gjennomgang av de tiltakene som ikke er gjennomført, og vurdere hvilke tiltak som eventuelt bør gjennomføres. Det er en helt naturlig del av oppfølgingen av vår plattform. Vi vil se både på forslagene som ligger der, og på innretning.

Utviklingen på disse områdene går lynraskt. Det betyr at det vil være nye områder vi må se på. Jeg tror det er utrolig viktig at vi hele tiden tenker over hvordan teknologien utvikler seg. Da er det viktig å ha noen generelle prinsipper for hvordan man sikrer personvernet. Det dreier seg bl.a. om alltid å ha sporbarhet når det gjelder data som er samlet inn: Hvem henter ut? Hvem gjør noe? Det dreier seg altså om å kunne etterspore hvem som har vært inne og sett på noe, og også om å stille folk til ansvar for at de har gjort det. Det dreier seg om å sørge for å kryptere der hvor det er nødvendig. Så må vi sørge for at vi har lovhjemler når det dreier seg om straffemessige spørsmål, dvs. hvem som kan hente ut, og hvordan dette oppbevares.

Det er mye som må gjøres i årene fremover når det gjelder personvern.

Presidenten: Snorre Serigstad Valen – til oppfølgings-spørsmål.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:00:20]: Statsministeren uttaler at venner ikke overvåker hverandre, nærmest som om det er noe formildende i at det er venner som har overvåket statsledere. Det bør det jo ikke være, det er tvert imot det som gjør saken ekstra alvorlig.

Jeg tror ingen er uenig i at etterretningsvirksomhet er legitimt og viktig. Det tror jeg også Edward Snowden mener, og det var jo derfor han bestemte seg for å varsle om at den formidable overvåkingskapasiteten som NSA har, ble brukt både til illegitim overvåking av statsledere og angrep på mange millioner menneskers privatliv.

Fra ulike representanter i Høyre og Fremskrittspartiet har vi fått høre at Edward Snowden er en forræder og ikke en varsler. Så mitt spørsmål til statsministeren er: Er Edward Snowden en varsler eller en landsforræder?

Statsminister Erna Solberg [11:01:10]: Jeg mener at når mennesker som har undertegnet taushetserklæringer, offentliggjør store bunker av materiale som også kan være farlig, har de gått over en grense. Jeg mener det er varslingsmekanismer i det amerikanske samfunnet som Snow-

den kunne brukt til å varsle internt, til å ta det opp med sine egne kongressrepresentanter, til faktisk å reagere den veien fremfor å offentliggjøre det i det store samfunnet.

Etterretningsvirksomhet baserer seg også på kilder som står i fare for å miste livet hvis de blir «blåst». Derfor er det viktig at vi passer på at man ikke legitimerer at folk som har fått tilgang til hemmelige opplysninger, bare kan kalle seg varslere og gå ut.

Hadde man forsøkt de andre veiene, hadde jeg vært litt mer imponert over Snowdens handlinger – og hvis han da hadde blitt avvist – men han har altså valgt å gå ut i det store, åpne. Jeg vil ikke kalle ham en forræder, men jeg vil heller ikke si at han er en varslar, fordi varslere bør bruke den veien landenes egne myndigheter har, og USA har mulighet for at man kan varsle internt om den type ting.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:02:38]: I den avgåtte regjeringens budsjettforslag lå det inne et forslag om en bevilgning på 241 mill. kr til å utvide den lovfestede retten til barnehageplass. Det er ment å sikre at også de barn som fyller 1 år i september og oktober, skal kunne få barnehageplass det året de fyller 1 år, og at vi med det tar et viktig steg i retning målet om to barnehageopptak i året – det neste store løftet i barnehagereformen.

Regjeringen som nylig gikk av, har gjennomført et formidabelt løft for barnehagesektoren. Likevel opplevde vi gjentatte ganger at Høyre fra Stortinget kritiserte arbeidet med barnehagene, og ønsket at det skulle gå enda fortere, bl.a. i retning av flere opptak. Jeg fant et sitat fra Dagsavisen 16. november i fjor der Høyres talsperson Linda Høstad Helleland sa at regjeringen «har sviktet alle barn født etter 1. september». Hun lovet da, på vegne av Høyre, at det skulle innføres løpende opptak i barnehagene, altså enda mer offensivt enn det som har vært vårt mål; om i første omgang å nå to opptak i året. Det var derfor med forbauselse jeg leste Dagbladet i går, som mente å kunne erfare at løftet om to barnehageopptak i året droppes, og at forslaget om nå å utvide den lovfestede retten, ikke vil bli fulgt opp i regjeringens tilleggsproposisjon. Jeg går ut fra at statsministeren her og nå kan avkrefte dette, siden det motsatte ville være – med Høyres egne ord – å svikte barn født etter 1. september.

Statsminister Erna Solberg [11:04:37]: Dette var et forsøk på å fritte ut hva som kommer på fredag i budsjettet. Jeg henviser til fredagen. Det er vanlig kutyme i Stortinget at vi ikke kommenterer fremtidige budsjettforelegg verken positivt eller negativt med tanke på hva som står der.

Audun Lysbakken (SV) [11:04:58]: Det er selvfølgelig – som statsministeren utmerket godt vet – ingenting som hindrer henne i å avkrefte en sann opplysning. Derfor synes jeg det er interessant om hun velger ikke å gjøre det.

Men la meg da følge opp med et beslektet spørsmål, som gjelder statsministerens ambisjoner for denne sektoren framover. I regjeringsplattformen står det at regjering-

gen vil ha «økt fleksibilitet» i barnehageopptaket, altså en langt vagere formulering enn det Høyre har snakket om gjennom hele foregående periode, med løpende opptak. Jeg synes det er oppsiktsvekkende, fordi denne regjeringen har snakket mye om gjennomføringskraft, og en skulle tro at det enkleste når det gjelder gjennomføringskraft, er å få sine egne valgløfter ned på papiret. Men på punktet som gjelder barnehager, er det altså en tydelig gjennomføringsflopp vi har med å gjøre så langt. Da er mitt spørsmål om statsministeren har ambisjon om – som Høyre har lovet – å innføre løpende opptak i løpet av perioden, eller i det minste innføre to opptak i barnehagene i løpet av perioden.

Statsminister Erna Solberg [11:06:02]: Jeg har lyst til å understreke at vårt program ikke innebærer at vi har lovet to opptak i året eller annet. Det oppslaget med Linda Høstad Helleland var knyttet til et programforslag, som var et innspill som ikke fikk flertall i prioriteringene på landsmøtet vårt. Å si at vi har valgløfter vi ikke innfrir når vi ikke har gitt noen valgløfter, tror jeg blir litt vanskelig. Det vil være mange partier som har hatt den diskusjonen om politiske saker – som ikke er valgløfter.

Vi er opptatt av at vi skal ha et mer fleksibelt opptak, og vi er opptatt av at barn skal få tilbud om barnehage, men vi har gjort en veldig klar prioritering på at vi ønsker en bedre kvalitet på barnehagene i årene fremover. Så må vi jo begynne å gjøre de tingene vi har lovet. En av tingene den rød-grønne regjeringen ikke gjorde som de hadde lovet – ikke bare for neste periode, men faktisk før forrige periode – var å sikre likebehandling mellom offentlige og private barnehager. Det hadde man ikke prioritert, selv om man hadde gitt veldig mange av dem som driver barnehager, den forhåpningen at det skulle komme. Så å sortere i løftene på barnehagesektoren kan kanskje også Lysbakken begynne med.

Presidenten: Det blir gitt anledning til fire oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:07:26]: Innføringa av maksprisen har vore ei gåve til småbarnsforeldra i landet. Ein kan nesten betrakte det som ein gigantisk skattelette for dei som har små barn. For ein småbarnsfamilie med barn i ein offentleg barnehage har maksprisen ført til 20 000 kroner i reduserte utgifter, og enda meir for dei som har barn i private barnehagar.

Maksprisen har òg ført til at prisen på barnehagar har blitt redusert med ein tredjedel. For eit parti som er opptatt av folks økonomi, og spesielt da kanskje den gruppa i samfunnet som er mest pressa på tid og økonomi, er spørsmålet til statsministeren om statsministeren kan garantere at småbarnsforeldra ikkje vil få ei auka rekning i posten i det kommande året, og – sidan ein allereie har sagt at dette er det veldig vanskeleg å svare på – seie om ein har planar om å redusere maksprisen.

Statsminister Erna Solberg [11:08:34]: Det er riktig at innføringa av makspris var ein skattelettelse til dem som

betalte mer enn maksprisen før. Da jeg hadde små barn og dette vedtaket først ble fattet i Stortinget, betød det at jeg på det tidspunktet – med statsrådslønn – ville fått 25 000 kr lavere kostnader i året, mens min søster, som på det tidspunktet var enslig forsørger og betalte under maksprisen, fikk økt pris på barnehage. Det var faktisk det som var realiteten. Prisen ble økt for de med lavest inntekter og lavere for de med høyest inntekter. Det er mulig at det er SVs strategi, men det var altså resultatet av det de gjorde den gangen.

Vi er opptatt av at det fortsatt skal være fornuftige og lave priser knyttet til barnehage tilbudet, men vi har også vært opptatt av at vi skal sørge for at de med de laveste inntektene, betaler mindre. Derfor er et av de tiltakene som ligger i plattformen, at vi skal se på hvordan vi kan sørge for at vi har en pakke som er rettet mot fattige familier, som nå etter maksprisvedtaket opplever å betale mer enn det man gjorde tidligere.

Presidenten: Rigmor Aasrud – til oppfølgingsspørsmål.

Rigmor Aasrud (A) [11:09:51]: Statsministerens svar til Audun Lysbakken var overraskende, for i Høyres program står det på side 10 at man skal sørge for at kommunene legger til rette for løpende opptak i barnehagene. Og så sent som 6. september skrev Fremskrittspartiet at man skal «gi barnehagerett for 1-åringer med løpende barnehageopptak».

Representanten Hofstad Helleland har karakterisert dagens ordning som en ordning som har gått ut på dato. Da er mitt spørsmål til statsministeren, som ikke vil svare på budsjettspørsmål: Hvilke andre og nye løsninger kommer de foreldrene som har barn i den aktuelle alderen, til å få fra Høyre, dersom man ikke står ved løftene som er gitt både i programmet og i valgkampen?

Statsminister Erna Solberg [11:10:44]: Det jeg sa, var at vi ikke hadde lovet å ha to opptak. Vi skal legge til rette for at kommunene kan gjennomføre løpende opptak. Det kommer vi til å gjøre gradvis gjennom denne perioden.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:11:05]: Jeg har lyst til å gi regjeringen ros for at den nå setter i gang et stort arbeid når det gjelder kompetanseløft for lærere. Men i barns læringsløp er også barnehagen viktig. Mitt spørsmål er kanskje litt generelt, men hva slags ambisjoner har denne regjeringen for å løfte kvaliteten også i barnehagene og sørge for at man har god kompetanse hos dem som jobber der? Hva slags ambisjoner har denne regjeringen for barnehagesektoren?

Statsminister Erna Solberg [11:11:45]: Vi har ambisjoner om at vi skal løfte kvaliteten. Noe av det vil selvfølgelig dreie seg om kompetanseløft også for dem som jobber der. Ikke minst dreier det seg om å sørge for at vi i årene

fremover får nok ansatte som har en pedagogisk utdanning. Det er et viktig rekrutteringsarbeid som må gjøres, for å sørge for at kvaliteten blir god.

Når vi prioriterer kompetanseløft for lærere høyest nå, er det fordi det kanskje er det tydeligste og sterkeste valgløftet vi har hatt. For det å jobbe med å løfte utdanningen og kunnskapen blant elevene dreier seg først og fremst om å ha gode, kompetente lærere i klasserommet – lærere som klarer å utvikle dynamikken knyttet til dette.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:12:38]: Barnehagereformen har vært en enorm valgfrihetsreform for alle landets småbarnsforeldre. Målrettingen av kontantstøtten mot de minste barna, der vi økte støttebeløpet til 5 000 kroner, har også gjort at mange flere i den fasen har fått større fleksibilitet og større valgfrihet i overgangen fra permisjon til arbeid. Det neste steget nå – for å få mer valgfrihet i den fasen – var å innføre to årlige opptak. Jeg har skjont at det er usikkerhet rundt det, så da er mitt spørsmål til statsministeren: Hva er regjeringens grep for å gi økt fleksibilitet og økt valgfrihet i overgangen fra permisjon til arbeid?

Statsminister Erna Solberg [11:13:20]: Det å bygge ut barnehager har vært et felles mål for et helt storting siden man laget et kompromiss våren 1989. Så har man måttet forsterke virkemidlene for å få det til i løpet av perioden. Det gjorde man på 1990-tallet, og man gjorde det på ny på 2000-tallet ved makspris og ambisjon om full barnehagedekning i barnehageforliket.

Jeg er helt enig i at det å ha et barnehage tilbud er en viktig frihetsreform. Det er også en viktig trygghetsreform for foreldre fordi mange andre omsorgsformer blir oppfattet som litt tilfeldige og litt vanskelige å organisere. Det er ingen grunn til å si at ikke barnehagereformen har vært viktig, og at det har vært et vellykket tiltak.

Så er det viktig å sørge for at familier får mulighet til valgfrihet ved å bestemme litt mer selv. Vi gir f.eks. valgfrihet gjennom å gjøre endringer innenfor fordelingen av svangerskapspermisjon. Vi gjør det lettere for de gruppene som i dag opplever ikke å kunne ta ut hele svangerskapspermisjonen for sine barn, fordi det ikke er mulig med den typen mønster familiene har.

Presidenten: Vi går til neste og siste hovedspørsmål.

Dag Terje Andersen (A) [11:14:34]: Statsminister Solberg overtok ansvaret for ledelsen av landet i en situasjon der FN en rekke ganger har kåret Norge til verdens beste land å bo i. Den viktigste årsaken til det er selvfølgelig at vi, til tross for at vi har en eksportavhengig økonomi, har lav ledighet i en situasjon der det er store økonomiske utfordringer rundt oss i våre viktigste eksportmarkeder.

De virkelige heltene i den historien er selvfølgelig dem som daglig går til arbeid på kontoret sitt, i skolen, i helsesektoren, i private bedrifter eller i egen virksomhet. Det er de som er heltene – som gir grunnlaget for velferden.

Politikkens bidrag er en aktiv, målrettet næringspolitikk som har bidratt til tidenes høyeste sysselsetting og et stort antall nye arbeidsplasser i privat sektor i Norge. Barnehageplasser, som akkurat nå har vært tema, til en overkommelig pris, gode permisjonsordninger for foreldre, en god skole og en god skolefritidsordning bidrar til at begge kjønn får bedre mulighet til å bidra i arbeidslivet. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk og ikke minst samarbeid med partene i arbeidslivet gir innovasjon, omstillingsevne og vekst. Stø økonomisk styring, som vi allerede har vært inne på i dag, med lav rente og stabil kronkurs er de viktigste forutsetningene for det konkurranseutsatte næringslivet.

Vil statsminister Solberg videreføre den forrige regjeringas ambisjon om å ha Europas laveste arbeidsledighet og videreføre de tiltakene som har gjort det mulig?

Statsminister Erna Solberg [11:16:44]: Lav ledighet er et av våre viktigste velferdsgoder. Det å sørge for at mennesker har en jobb å gå til, betyr at de har trygghet for at de kan betale regningen sin neste måned. Det betyr at de har en sikkerhet rundt situasjonen. Den velferdsdimensjonen er stor, og den er det utrolig viktig å sikre. Derfor var en av Høyres viktigste valgkamp saker å sørge for å skape trygge arbeidsplasser. Derfor kommer vi til å fortsette å ha en strategi for å skape trygge arbeidsplasser.

Jeg vil vel kanskje si at i det bildet som ble tegnet av hvorfor vi er der vi er i dag, manglet det noen dimensjoner. Det manglet f.eks. en dimensjon som dreide seg om at vi faktisk – i motsetning til mange andre land – har store oljeinntekter som bidrar til at vi har sluppet en del vanskelige valg som andre land har hatt, og som bidrar til at vi kan smøre en offentlig sektor uten at skattenivået har vært så høyt som det ville vært hvis vi ikke hadde hatt oljeinntektene. Det er viktig å huske at det er én av forklaringene på at vi også ses på som et annerledesland. Det kommer ikke til å vare i all fremtid. Derfor er det viktig å fornye strategiene for å ha trygge arbeidsplasser i Norge. Derfor er det ekstremt viktig at vi i årene som kommer, sørger for bedre konkurransekraft for flere næringer. Det betyr at vi skal ha en aktiv næringspolitikk. Jeg er ikke alltid sikker på hva Arbeiderpartiets representanter mener når de sier det, for det blir ofte et fyndord uten innhold. For åtte år siden var det mye aktiv prat og litt lite aktiv handling. Men i det store bildet dreier dette seg om konkurransekraften til norsk næringsliv. Det dreier seg om å sørge for at vi har et skatteinivå som er levelig for norske bedrifter. Det dreier seg om at vi stimulerer til investeringer også i de sektorer som ikke er oljerelaterte. Det dreier seg om å løfte kompetansen og kunnskapen, slik at vi blir smartere. Det er det som skal sørge for at vi i årene fremover kommer til å kunne klare å opprettholde et samfunn som er verdens beste land å bo i. Det var det for øvrig faktisk også under regjeringen før den forrige.

Dag Terje Andersen (A) [11:18:52]: Jeg registrerer at det er stor enighet mellom den forrige regjeringa og den nåværende regjeringa om at en av utfordringene i næringspolitikken er den todelte utviklinga i forholdet mellom den

oljerelaterte industrien og den ikke oljebaserte industrien. Det er vi enige om er en utfordring. Jeg tror likevel det er farlig å gi inntrykk av at det at vi er så heldige å ha oljeinntekter, automatisk fører til at vi kommer til å ha full sysselsetting. Til tross for at vi har hatt oljeinntekter, har vi tidligere opplevd at utfordringene fra den øvrige industrien har vært så store at vi ikke til enhver tid – heller ikke i oljealderen – har hatt Europas laveste ledighet. Ledigheten er også et resultat av politiske valg. Da vi møtte finanskrisen for noen år siden, brukte vi omtrent like mye ekstrapenger i forhold til brutto nasjonalinntekt som Sverige gjorde. Men vi fikk helt andre resultater, fordi vi valgte andre løsninger. Derfor gjentar jeg spørsmålet: Vil de løsningene, som gjør at vi fortsatt kan ha Europas laveste ledighet, bli videreført?

Statsminister Erna Solberg [11:20:08]: Når det gjelder et generelt spørsmål om ting blir videreført, tror jeg ikke jeg kan gi et generelt svar på at alt vil bli videreført – det blir selvfølgelig forandringer. Det blir en mer aktiv politikk for å sikre konkurransekraften til norsk næringsliv med den nye regjeringen i forhold til den forrige regjeringen. Det blir mer fokus på å forenkle Norge med den nye regjeringen enn med den forrige regjeringen. Begge deler kommer til å bidra til konkurransekraft. Det kommer til å bli mer satsing på kunnskap, det kommer til å bli mer satsing på forskning og utvikling og på å sørge for at norske bedrifter blir mer innovative. Vi vil forsterke muligheten til å skape trygge arbeidsplasser både på kort og – ikke minst – på lang sikt. Våre barn fortjener politikere som har mer enn en fireårshorisont, som har en generasjonshorisont, og det har vi som politikere planer om å ha.

Presidenten: Det blir gitt anledning til tre oppfølgings-spørsmål – først Else-May Botten.

Else-May Botten (A) [11:21:07]: Statsministeren og jeg er begge fra kysten, og det tror jeg vi er veldig stolte av. Det gjør også at vi er veldig opptatt av næringspolitikk. Vi har veldig mange næringsrettede næringsklynger som er eksportrettet, og jeg tenker at en aktiv næringspolitikk er viktig for dem.

Forrige regjering la veldig opp til å satse på fem områder – marint område, maritimt område, reiseliv, energi og miljøteknologi – fem veldig viktige satsingsområder som var med og bidro til å skape flere arbeidsplasser, trygge arbeidsplasser, økt verdiskaping og ikke minst god konkurransekraft for viktige næringer for landet.

Vil statsministeren framover fortsette med den aktive næringspolitikken, eller er det noe nytt? Og: Er det nye løsninger eventuelt å demontere den verktøykassen som vi har hatt?

Statsminister Erna Solberg [11:21:59]: Det vil fortsatt være slik at vi innenfor forsknings- og innovasjonsapparatet vårt vil prioritere områder vi er sterke på, men vi vil i tillegg til det prioritere områder som vi trenger å bli sterkere på i fremtiden. Et av de grepene vi må tenke gjennom,

er hvordan vi bygger flere næringer som skal bære oss etter oljealderen. Det betyr at vi er nødt til å se på andre områder enn bare de områdene som vi i dag ser som sterke områder. Vi må også se på virkemidler som er mer generelle, og bidra til det. En av de tingene som vi har sagt, f.eks. på områder hvor det offentlige er en stor innkjøper av tjenester, er: Hvordan kan vi gjennom offentlig innkjøpsvirksomhet bidra til å stimulere innovasjon og nyskaping som gir oss bedre løsninger for innbyggerne i Norge, det være seg velferdsteknologi eller på andre områder, men som også gir oss næringsvirksomhet som vi kan leve av i fremtiden? For etterspørselen etter hjelp i alderdommen er ikke begrenset bare til Norge, den er i mange land.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgings-spørsmål.

Trine Skei Grande (V) [11:23:08]: Det å ha høy sys-settling handler ikke bare om det å ha et godt næringsliv og skaperkraft i det som skaper arbeidsplasser, men det handler også om alle dem som er støtt ut av arbeidsmarkedet i dag. Uten å røpe hva som kommer i Venstres alternative budsjett, og uten å røpe hva Venstre kommer til å prioritere når vi skal forhandle om budsjettet med regjeringa, har jeg i hvert fall forventninger om at regjeringa skal ha en annen takt og en annen tilnærming overfor alle dem som blir støtt ut av arbeidslivet, som f.eks. mange av de funksjonshemmede som har lyst til å jobbe, men som ikke får muligheten til å gjøre det fordi systemene ikke er tilrettelagt for det – de passer ikke inn i firkanten. Da passer de heller ikke inn i tiltakene.

Mitt spørsmål til statsministeren er om hun vil tenke nytt og tenke annerledes enn den forrige regjeringa når det gjelder det utenforskapet som mange føler i det norske arbeidsmarkedet.

Statsminister Erna Solberg [11:24:00]: Jeg mener at en av svakhetene ved velferdssamfunnet Norge nettopp er at det er for mange som skulle ønske at de kunne jobbe, og som ikke kommer inn i arbeidslivet. Det krever nye tiltak, det krever at vi hele tiden ser kritisk på det vi gjør i dag – vi bruker mye penger innenfor tiltaksapparatet, innenfor trygdeområdene og annet – at vi kan bruke de pengene på en bedre måte og vri dem slik at det gjør det lettere for folk å komme ut i arbeid. Jeg mener bl.a. at samarbeid med arbeidsgiverne, f.eks. med utstrakt og mer bruk av lønnstilskudd, er en måte å få til bedre løsninger på på dette området. Men jeg synes at dette er en så stor oppgave at vi alle skal være med på diskusjonen om hva som er de beste tiltakene, for det er bidragsytende både til opplevelsen av vanskeligheter ved vårt samfunn og til fattigdomsspørsmål, at så mange som hadde ønsket å være i jobb, står utenfor arbeidslivet. Veldig mange føler at de ikke får brukt kreftene sine, og det oppleves meget negativt.

Presidenten: Johnny Ingebrigtsen – til oppfølgings-spørsmål.

Johnny Ingebrigtsen (SV) [11:25:18]: Arbeidsminister Robert Eriksson sier i dag i Dagens Næringsliv at ungdommen må komme seg opp om morgenen. Det er jeg helt enig i. Det er også veldig bra for å se livet og se dagen. Jeg kan ikke med min beste vilje se sammenhengen mellom denne plikten til aktivitet og spørsmålet om sosialhjelp. De aller fleste som mottar sosialhjelp, får det bare i en svært begrenset periode. Det er støtte til å komme seg over en kneik, sosialhjelpen er strengt begrenset, og det er full anledning til at Nav kan stille krav om aktivitet eller annet dersom det er det som skal til for at folk skal klare å komme seg i arbeid eller utdanning.

Hva er grunnen til at arbeidsministeren varsler en generell aktivitetsplikt, når vi vet at de aller fleste slutter med sosialhjelp svært raskt allerede i dag?

Presidenten: Presidenten vil igjen minne om sammenhengen mellom hovedspørsmål og oppfølgingsspørsmål, men har tiltro til at statsministeren også gjerne svarer på dette siste oppfølgingsspørsmålet.

Statsminister Erna Solberg [11:26:27]: Det gjør jeg gjerne.

Jeg mener det er utrolig viktig at vi har et apparat som – ikke minst – møter ungdom med aktivitet fra dag én og ikke med passive ytelser. Jeg mener at det å gi dem et tilbud som gjør at de kommer inn i regelmessige livsformer, er til stede et sted og får både opplæring og arbeidstrening, er veldig viktig for egen mestringsfølelse. Jeg har vært og sett på en del av de prosjektene som drives rundt omkring, og jeg har møtt brukerne av disse, som nettopp har sagt at det er det som har snudd deres utvikling. Jeg var i Lillesand i begynnelsen av valgkampen og traff en ung jente. Hun fortalte nettopp det – at hun ble grepet fatt i, satt inn i et system med et hjelpetilbud og en aktivitetsplikt fra dag én, gjorde at hun nå hadde snudd opp ned og gått tilbake til utdanningssystemet igjen. Jeg mener at arbeidsplikt er kjærlighet til de folkene – og særlig ungdom – som trenger den støtten i kritiske tidspunkt hvor de er på vei til å ramle ut. Det å vente for lenge med å gi et tilbud, er faktisk å sørge for at flere ungdommer ramler ut av systemene våre og blir passive.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme, og vi går videre til den ordinære spørretimen.

Sak nr. 2 [11:27:36]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir én endring i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

Den foreslåtte endringen i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringen var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Hans Fredrik Grøvan til

næringsministeren, vil bli besvart av justis- og beredskapsministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra justis- og beredskapsministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart før spørsmål 13, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Heidi Greni (Sp) [11:28:05]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Regjeringen vil gjennomføre en kommunereform hvor det sørges for at nødvendige vedtak blir fattet i perioden, heter det i regjeringens politiske plattform. Statsråden har i sitt svar på et skriftlig spørsmål fra Stortinget understreket at kommunereformen skal skapes og forankres lokalt, i samarbeid mellom kommunene/Kommunenes Sentralforbund, Stortinget og regjeringen.

Kan statsråden bekrefte at henvisning til lokal forankring betyr at frivillighetsprinsippet fortsatt vil bli lagt til grunn ved vedtak om kommunesammenslåing?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:28:59]: La meg først slå fast at kommunestrukturen er en moden reform, og det er en ønsket reform. Målet med reformen er å styrke lokaldemokratiet og å sikre at kommunene kan gi bedre tjenester til sine innbyggere.

Det er riktig at jeg ønsker at kommunereformen skal skapes og forankres lokalt i et samarbeid med kommunene/Kommunenes Sentralforbund, Stortinget og regjeringen. Regjeringen vil ta et initiativ mot partiene i Stortinget, slik at vi kan bli enige om retning og prinsipper for reformen. Innenfor disse rammene vil vi invitere kommunene til lokale prosesser der strukturen vurderes. Jeg tror det er stor enighet om at det bør gjøres noe med kommunestrukturen. Jeg håper også at vi får en pragmatisk tilnærming fra alle parter i denne diskusjonen, for dette handler om en reform som skal ha bærekraft 30–50 år frem i tid.

Jeg synes derfor det er å starte i gal ende, når man starter opp med å stille spørsmål om tvang. Jeg mener vi nå bør ha oppmerksomheten rettet mot å stille de viktige spørsmålene om hvordan vår fremtidige offentlige velferd skal sikres og videreutvikles for fremtiden. Hvilke utfordringer vi står overfor sett i lys av befolkningsutviklingen, er et spørsmål vi som politikere, både nasjonalt og lokalt, må ta ansvar for å drøfte og ha et forhold til.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [11:30:50]: Mange av oss husker tilbake til årene med dagens statsminister som kommunalminister. Også da var det press for å få slått sammen kommunene. Bevilgninger til bruer og veiløsninger ble brukt som lokkemat for å få vedtak om sammenslåing. Mange plasser sto innbyggerne og lokalpolitikere imot presset, og andre steder følte de seg presset til å bøye unna.

Innstrammingen i kommuneøkonomien er et annet

pressmiddel. Småkommunetilskuddet som skal sikre likeverdighet i det kommunale tjenestetilbudet i hele landet, er av Fremskrittspartiet foreslått fjernet for å tvinge gjennom kommunesammenslåingen.

Mitt tilleggsspørsmål blir derfor: Kan statsråden forsikre at regjeringen ikke vil legge inn pressmiddel som kutt i kommuneøkonomien til småkommunene eller krav om kommunesammenslåinger for å få på plass infrastrukturinvesteringer?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:31:51]: La meg først konstatere at spørren virker mer interessert i å se bakover enn fremover.

Jeg mener det er viktig at vi nå har en diskusjon om hvordan vi kan få større og mer robuste kommuner, slik at de kan få flere oppgaver, mer ansvar og mer selvstyre. Det er det dette handler om for regjeringen. Det er da vi inviterer Stortinget til en dialog om dette. Vi ønsker en dialog om prosessen, og vi ønsker en dialog om premissene. Derfor ville det være helt galt av meg nå å gi et veldig tydelig svar på hvilke virkemidler som er aktuelle for å bidra til gode prosesser lokalt, og for at vi oppnår mer robuste og større kommuner.

Det er et av de spørsmålene som regjeringen vil invitere Stortinget til dialog om, slik at vi kan få et bredt samarbeid om reformen. Det tror jeg er nødvendig for at reformen skal kunne vare i kanskje 30–50 år fremover i tid.

Heidi Greni (Sp) [11:32:58]: Mens Soria Moria-erklæringen slo fast at endringer i kommunestrukturen skulle være basert på frivillighet, sier den politiske plattformen til dagens regjering at det skal gjennomføres en kommunereform i løpet av perioden. Men frivillighetsprinsippet er erstattet av upresise utsagn om at prosessene skal forankres lokalt.

Høyre og Fremskrittspartiet vil styrke lokaldemokratiet og gi folk flest økt innflytelse over sin hverdag, sies det i regjeringsplattformen. Men det er høyst uklart for meg om innbyggerinnflytelsen skal gjelde når spørsmålet om kommunesammenslåing settes på dagsordenen. Jeg tror ikke folk flest vil oppleve at tvangssammenslåing av kommuner er en styrking av lokaldemokratiet.

Kan statsråden bekrefte at innbyggerinnflytelse og styrking av lokaldemokratiet også skal gjelde i spørsmålet om kommunesammenslåing?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:33:58]: Nå har jeg jo gjort det tydelig at regjeringen ønsker en dialog med Stortinget om både prosess og premisser for reformen. Det er viktig for regjeringen, nettopp fordi dette skal være en reform som ikke er preget av dogmatisme eller ideologi, men en prosess og en reform som er preget av pragmatisme, slik at vi kan få en robust kommunereform for fremtiden, som kan gi innbyggerne våre bedre tjenester. Målet er som sagt mer lokaldemokrati og kommuner som kan ta større oppgaver, som kan ha mer selvstyre, og som kan ta mer ansvar.

Jeg håper at også Senterpartiet vil være med i den prosessen, for jeg registrerer at alle partiene på Stortinget

i sine programmer for denne stortingsperioden har vært åpen for en reform. Ute i Kommune-Norge er dette en ønsket reform, og derfor inviterer jeg til et samspill og samarbeid for å få det til.

Spørsmål 2

Hege Haukeland Liadal (A) [11:35:15]: Jeg vil stille følgende spørsmål til kultur- og kirkeministeren:

«I Høyres og Fremskrittspartiets alternative budsjetter for 2013 kuttet begge partier over 100 mill. kr i pressestøtten. Det er kjent at mange aviser sliter. Kutt vil svekke mediemangfoldet og den demokratiske debatten. Rogalands Avis går fra seks til tre utgaver i uka. Redaktøren sier: «Et kutt i pressestøtten vil være umulig å håndtere.»

Bekymrer denne utviklingen statsråden?»

Statsråd Thorhild Widvey [11:36:00]: Det er riktig at regjeringen ønsker å legge om og redusere mediestøtten. Dette er klart uttalt i regjeringens politiske plattform. Her har vi også sagt at det er et mål for regjeringens mediepolitikk å

«legge til rette for god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i fremtidens digitale mediesamfunn».

Jeg mener at disse to ambisjonene ikke står i konflikt med hverandre. Med andre ord er jeg uenig i premisset i spørsmålet fra representanten Liadal om at ethvert støttekutt vil svekke mangfoldet og den demokratiske debatten.

Pressestøtten har bidratt til å opprettholde et avismangfold i Norge. Dette mangfoldet kan vi være stolte av. Det tror jeg Liadal og jeg kan være enige om. Et mediemangfold har en samfunnsmessig verdi som tilsier at vi fortsatt skal ha støtteordninger for denne sektoren. Det er viktig for meg å understreke at regjeringen derfor ikke har noe prinsipielt imot mediestøtte.

Når det er sagt, er det et mål for regjeringen å redusere pressens avhengighet av statlige støttetiltak. Selv om vi har lange tradisjoner for å leve med en statssubsidiert kritisk presse i Norge, vil stor avhengighet av statsstøtte virke konserverende for bransjen. I en dynamisk og tilpassningsdyktig bransje må utviklingen styres av aktørene selv – ikke av statlige virkemidler.

Regjeringen ønsker derfor å redusere nivået på produksjonstilskuddet. Samtidig skal vi se på innretningen av mediestøtten for å sikre at tilskuddet treffer mest mulig målrettet og effektivt. Dette vil også redusere konsekvensene av en budsjettreduksjon for mottakere som har et reelt behov for tilskudd.

Jeg mener derfor at pressestøtten kan reduseres noe uten at det vil få negative konsekvenser for mangfoldet. Hvordan vi skal gjøre dette, vil jeg komme tilbake til, bl.a. i budsjettsammenheng.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:38:34]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Som sagt: Vi vet ennå ikke hva budsjettet til regjeringen vil inneholde, men vi tar sikte på at de følger opp det

de har sagt når det gjelder pressestøtten og en eventuell nedtrapping av den.

Hva vil statsråden i den forbindelse gjøre for å sikre avismangfoldet i Rogaland, som et eksempel?

Statsråd Thorhild Widvey [11:39:03]: Det som er viktig for meg å understreke, er at regjeringen vil sikre at et eventuelt kutt i mediestøtten ikke vil få negative konsekvenser for mediemangfoldet eller den demokratiske debatten. Det er veldig viktig for oss å få understreket.

Det er jo ikke til å legge skjul på at mange av mediene i dag er i en veldig vanskelig situasjon. De befinner seg i en svært krevende situasjon – periodevis krevende – fordi de har fallende opplag, fallende annonseinntekter og ikke minst umodne digitale forretningsmodeller. Men det er også veldig viktig her at det er opp til de enkelte mediene å tilpasse seg den nye hverdagen.

Regjeringen skal sikre at de har gode rammebetingelser, men jeg kan ikke se at noe kutt i mediestøtten eventuelt skulle være den eneste årsaken til at de skulle måtte slite.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:39:58]: Jeg takker statsråden for svaret.

Vi hører mange redaktører si – og vi leser om – at mange aviser står på kanten av stupet. Vil statsråden i nær framtid gå i dialog med redaktørene og avisbransjen om ønsket politikk for framtiden fra regjeringen, for å sikre at de ikke nå faller utfor stupet?

Statsråd Thorhild Widvey [11:40:33]: Avisene befinner seg i en krevende omstillingsfase, det tror jeg vi kan være enige om. Hvorvidt avisbransjen kommer til å takle denne overgangen, er imidlertid ikke først og fremst styrt av nivået på produksjonstilskuddet, det tror jeg det er veldig viktig å understreke, men i hvilken grad de evner å gjennomføre de nødvendige omstillingstiltakene som en digitalisert mediehverdag krever. Her kommer vi til å bidra. Vi er opptatt av, som den forrige regjeringen også var, en plattformnøytral pressestøtte. I tillegg har vi en veldig sterk fokusering på å prøve å få harmoniserte momssatser for papiraviser og e-aviser, og det mener jeg også er et veldig viktig tiltak for at avisene kan møte den krevende utfordringen som de faktisk står overfor i dag.

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at spøreren skal stå på motsatt side.

Spørsmål 3

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:41:43]: Jeg har tillatt meg å stille et spørsmål til klima- og miljøvernministeren. Jeg vil ønske klima- og miljøvernministeren lykke til med utnevnelsen, og jeg håper at vi kan få til et godt samarbeid her i Stortinget.

Spørsmålet er som følger:

«I rovdyrforliket pkt. 4.2 heter det: «Forlikspartnerne er enige om at det skal tas stilling til endelig bestandsmål for ulv når en avtale med Sverige er på plass, senest innen

2013.» Videre slår forliket fast i pkt. 4.3: «Dersom avtale med Sverige ikke oppnås, skal partene drøfte bestandsmål for ulv på nytt.» Store tap i beitesesongen gjør at det har vært med å få fastslått ulvens utbredelse i den norske fauna. 2013 er snart omme.

Når kan Stortinget forvente å bli forelagt en sak i henhold til rovdyrforliket?»

Statsråd Tine Sundtoft [11:42:37]: Det er riktig som representanten sier, at det av rovviltforliket av 17. juni 2011 framgår at det skal tas endelig stilling til bestandsmål for ulv når en avtale med Sverige er på plass, senest innen 2013.

I dag er det slik at ulvene som lever i revir på tvers av riksgrensen, ikke inngår i det norske bestandsmålet for ulv. I Sverige inngår imidlertid grenserevir i sin helhet i det svenske bestandsmålet. Miljøverndepartementet har hatt flere møter med det svenske Miljödepartementet for å diskutere fordelingen av grenserevirene. Forlikspartene i Stortinget er orientert om dette. I tråd med rovviltforliket er utgangspunktet for disse forhandlingene at grenseulv skal regnes inn i det norske bestandsmålet med en faktor på 0,5. På denne bakgrunn skal det i henhold til rovviltforliket foretas en ny vurdering av bestandsmålet for ulv.

Den svenske regjeringen har tidligere i høst fremmet et forslag for Riksdagen om endringer i rovviltpolitikken. Forslaget er foreløpig ikke behandlet av Riksdagen, og svenske myndigheter har signalisert at forhandlinger om fordeling av ulv som lever i grenserevir, ikke kan skje før forslaget om endringer i rovviltpolitikken i Sverige er behandlet.

Jeg synes det er viktig at vi søker å komme til enighet med svenske myndigheter og finner en god løsning på fordelingen av grenseulv. Jeg vil derfor ta initiativ til at nye forhandlingsmøter kommer på plass raskt etter at den svenske regjeringens forslag er behandlet i Riksdagen. Det er derfor vanskelig å si når det kan fremmes en sak for Stortinget om bestandsmålet for ulv, men jeg tar sikte på at det skal skje så raskt som mulig etter at forhandlingene med Sverige er avsluttet. Jeg vil holde Stortinget orientert om status for og framdriften i disse forhandlingene.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:44:33]: Takk for svaret.

Jeg skjønner at det jobbes med saken. Det som er utfordringa for oss, er særlig de kjempestore tapstallene vi har hatt i hvert fall i de to siste årene i det fylket som jeg kommer fra. I Oppland skal det heller ikke være ulv, for det er utenfor ulvesonen. Likevel opplever vi store tap. Bare i år har vi – så langt som jeg har oversikt over – opplevd at rundt 1 000 dyr er tatt av rovdyr i vårt fylke. Rundt 270 av dem er dokumentert tatt av ulv – i et område der det ikke skal være ulv. Så fortvilelsen er veldig stor. Jeg skjønner at miljøvernministeren ønsker å vente på svenskene. Jeg håper at vi kan begynne å diskutere dette i Stortinget før, for jeg er redd for at hvis vi venter ett år eller to, er det for seint for vår del. Vi er nødt til å få fastslått hva slags bestandstall vi skal ha for ulven som vi har i vår fauna. Det viser seg også at de fleste av de ulvene som er felt i Norge,

er svenske, og det sier jo ganske enkelt at vi har en mye høyere bestand av ulv enn det vi skal ha.

Statsråd Tine Sundtoft [11:45:39]: Vi tar kontakt med Sverige i neste uke for å få på plass tidspunktet for når vi kan forhandle, slik at vi ikke mister tid, etter at Riksdagen har behandlet saken. Men jeg tror det er mest fornuftig å søke en avklaring med Sverige først.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:45:55]: Jeg forstår – og det har også vært Stortingets og rovviltforlikets intensjon – at vi skal søke en avklaring med Sverige. Jeg vet at en er på god vei når det gjelder å ha riktig bestandsregistrering av bl.a. gaupe, men jeg skulle ønske at vi hadde kommet lenger når det gjelder ulv, for det er den som er den store utfordringen. Vi ser at bestanden av ulv har økt voldsomt, den stiger med 15–16 pst. hvert år – totalt i Skandinavia – og det betyr at ulven må ha en plass å være. Vi kunne godt ventet til vi hadde fått talt, men jeg håper i hvert fall at klima- og miljøvernministeren kommer tilbake til Stortinget og holder oss orientert om utviklingen i Sverige. Så må Stortinget ta en vurdering av hvorvidt vi må ha en egen bestandsregistrering i Norge og sette våre egne bestandsmål, eller om vi skal vente på Sverige.

Statsråd Tine Sundtoft [11:46:52]: Jeg lover å komme tilbake til Stortinget så raskt som overhodet mulig.

Spørsmål 4

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:47:08]: Først vil også jeg få gratulere Tine Sundtoft som klima- og miljøvernminister. Vi er mange som er stolt av og glad for at det er en sørlending som har fått en slik viktig post.

Så til spørsmålet:

«Krypsiv er en av de største miljøutfordringene i vassdragene på Sørlandet. Statsråden kjenner godt til hvordan badeplasser blir ødelagt, kraftverksinntakene tettes igjen, og gyte plassene til laksen er truet. Problemet gjør det umulig å oppfylle forpliktelsene i henhold til vannforskriften. I 2013 ble de statlige bevilgningene til Krypsivprosjektet på Sørlandet redusert til 2,5 mill. kr, og det er varslet at støtten skal fjernes helt for 2014.

Hva vil statsråden gjøre for å bekjempe krypsiv?»

Statsråd Tine Sundtoft [11:47:55]: Som sørlending er jeg godt kjent med utfordringene som krypsiv forårsaker når det invaderer vassdragene. Selv om krypsiv ikke er en fremmed plante på Sørlandet, opptrer det som en invaderende art, med store negative konsekvenser for både miljøet, lokalbefolkningen og andre viktige samfunnsinteresser. Dette problemet tar jeg på alvor.

Prosjektet som avsluttes i år, vil derfor bli fulgt opp med et nytt prosjekt fra og med 2014. Dette vil bli basert på erfaringene så langt og en evaluering av det nåværende prosjektet. Evalueringen vil bli gjort i første kvartal 2014, slik at et nytt prosjekt kan starte opp til våren. Min ambisjon er at så skjer.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:48:41]: Takk for et godt svar. Jeg er glad for de signalene som kommer fra miljøvernministeren, og har for så vidt forståelse for at når det gjelder bevilgninger, er det sikkert vanskelig for statsråden å si noe. Derfor er jeg opptatt av at en kan være tydelig overfor samarbeidspartnerne, for Krypsivprosjektet er et samarbeid mellom stat, kommune og private – næringslivet også, faktisk, som spytter inn en del penger. Det er viktig at en får på plass forskning, slik at en kan få bukt med utfordringer.

Derfor har jeg et spørsmål til statsråden når det gjelder midler: Vil det signaliseres til disse partene at det, når det er oppfattet at det skal settes i gang et nytt prosjekt i 2014, også vil følge midler med det prosjektet?

Statsråd Tine Sundtoft [11:49:27]: Representanten Ropstad vet godt at statsbudsjettet kommer til fredag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:49:34]: Da skal jeg ikke prøve å lure mer ut av statsråden, annet enn å si at jeg er glad for at vi har en statsråd som kjenner problematikken godt, for vi har sett at akkurat denne utfordringen, som kanskje er litt spesiell for Sørlandet, er det vanskelig å få forståelse for i resten av landet. Derfor kommer vi til å følge arbeidet til statsråden nøye. Så håper jeg at når budsjettet kommer på fredag, vil det være gode signaler for dette prosjektet.

Statsråd Tine Sundtoft [11:50:02]: Som jeg sa innledningsvis, som sørlending er jeg godt kjent med utfordringene som krypsiv forårsaker når det invaderer vassdragene.

Presidenten: Spørsmål 5 vil bli besvart etter spørsmål 13. Vi går til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Kjersti Toppe (Sp) [11:50:26]: «Utviklingsprosjektet ved Nordfjord sjukehus vart oppretta i 2011 som eit nasjonalt prosjekt. Modellen som no er foreslått, inneber eit sjukehus utan tilbod om dagkirurgi. Tidlegare helse- og omsorgsminister Jonas Gahr Støre har i brev form bedt Helse Vest rapportera innan 10. november 2013 om dagkirurgi bør vera ein del av «framtidens lokalsjukehus» generelt og ved Nordfjord sjukehus spesielt.

Vil statsråden følgja opp intensjonen i dette brevet og sørgja for at det vert gitt tilbod om dagkirurgi ved Nordfjord sjukehus?»

Statsråd Bent Høie [11:51:02]: Helse- og omsorgsdepartementet oppretta i 2011 et nasjonalt prosjekt ved Nordfjord sjukehus. Målet var å utvikle sykehuset til et tidsmessig lokalsjukehus for Nordfjord etter en modell som gir et trygt og framtidrettet tjenestetilbud til befolkningen i regionen.

Pilotprosjektet ved Nordfjord sjukehus har bidratt til å etablere nye og bedre helsetjenester for nordfjordingene.

Modellen som er foreslått for Nordfjord sjukehus, innebærer et indremedisinsk døgntilbud, skadepoliklinikk, et bredt dagbehandlingstilbud, utvidede og nye polikliniske tjenester, psykisk helsevern og rusbehandling, en «god start»-enhet og støttetjenester. Det ligger et godt og grundig analysearbeid til grunn for disse valgene.

Det er ikke et tilbud om dagkirurgi ved Nordfjord sjukehus i dag. Følgforskningen som er gjort i løpet av prosjektperioden, har imidlertid pekt på at det dagkirurgiske behovet for Nordfjord-befolkningen er så stort at det må vurderes om dagkirurgi skal inngå i tjenestetilbudet ved Nordfjord sjukehus.

Sluttrapporten fra prosjektet har vært ute på bred høring. Helse Nord har pekt på at det bør etableres et dagkirurgisk tilbud ved Nordfjord sjukehus. Høringsuttalelsene er nå til vurdering i Helse Vest og i Helse Førde. Det tas sikte på å legge fram en styresak både i Helse Førde og i Helse Vest i løpet av høsten.

Med bakgrunn i høringsinnspillene gjør Helse Vest en fornyet vurdering av om det er grunnlag for å etablere dagkirurgi ved Nordfjord sjukehus. Saken vil bli behandlet i styret i Helse Vest senest i desember 2013.

Helse Vest er bedt om å rapportere hvorvidt dagkirurgi bør være en del av «fremtidens lokalsjukehus» generelt og ved Nordfjord sjukehus spesielt. Fristen for å rapportere tilbake igjen til Helse- og omsorgsdepartementet er satt til 10. november 2013.

Det er ikke naturlig for meg å konkludere nå i forkant av styremøtene i Helse Førde og Helse Vest, men det er ikke gitt noen nye styringssignaler i denne saken i forhold til det som er gjort fra den forrige regjeringen.

Kjersti Toppe (Sp) [11:53:05]: Helseføretakslova har visse avgrensingar i føretaka sin vedtakskompetanse. I § 30 slår ein fast at det er føretaksrådet, altså statsråden, som «treffer vedtak i saker som antas å være av vesentlig betydning for foretakets virksomhet eller løsningen av fastsatte målsettinger eller oppgaver», altså prinsipielle saker.

Dersom det no vert vedtatt at ein skal fortsetja på Nordfjordeid utan kirurgisk dagtilbod, vert det ein heilt ny modell i Noreg. Det er kartlagt 18 tilsvarende sjukehus, med eit befolkningsgrunnlag tilsvarende det i Nordfjordeid, som har dagkirurgisk tilbod. Spørsmålet mitt er om ikkje helse- og omsorgsministeren ser at dette er eit spørsmål der helse- og omsorgsministeren må ha siste ordet.

Statsråd Bent Høie [11:54:08]: I styringsmodellen har helse- og omsorgsministeren siste ord, men det er også slik at en må bruke hele styringsmodellen. Det betyr at dette er nå en sak som først styret i Helse Førde vurderer, og så er det styret i Helse Vest som vurderer det. Så har den forrige helse- og omsorgsministeren bedt om en egen rapportering til departementet av dette temaet når Helse Vest har trukket sin konklusjon. Når den rapporteringen er gjennomført, vil selvfølgelig jeg ta stilling til den beslutningen som er gjort i Helse Vest.

Kjersti Toppe (Sp) [11:54:40]: I ein replikkrunde under trontaledebatten ville ikkje helse- og omsorgsministeren klargjera om han støttar at det er viktig med akuttkirurgi som ein del av akuttfunksjonen ved lokalsjukehus. Eg kunne tenkja meg å spørja om helse- og omsorgsministeren ser at her er det veldig vektige argument for at lokalsjukehus iallfall må ha kirurgisk dagaktivitet for òg å nyttiggjera seg av anestesiresursen som Stortinget har vedtatt skal vera ein del av minstenorma ved lokalsjukehus.

Statsråd Bent Høie [11:55:22]: Det er vektige argumenter for det som representanten her tar opp. Det er kommet fram vektige argumenter gjennom det forskningsarbeidet som er gjort, som tar for seg hva som er behovet for befolkningen i den konkrete regionen. Så er det også kommet vektige argumenter ikke minst fra en av helseregionene som har mange lokalsykehus, Helse Nord, som argumenterer etter de samme linjene som representanten gjør. Det er vektige argumenter som jeg regner med at både styret i Helse Førde og styret i Helse Vest vil legge vekt på før de trekker sine konklusjoner og rapporterer tilbake igjen til departementet.

Spørsmål 7

Torgeir Micaelsen (A) [11:56:12]: «Daværende stortingsrepresentant Bent Høie sa i Vårt Land 27. februar 2012 om reservasjonsretten for fastleger: «Det er nok arbeid for leger i Norge. Har en så sterke motforestillinger mot å henvise til lovlige helsetilbud, så bør en søke arbeid alle de stedene en ikke utsettes for dette.»

Er statsråd Bent Høie enig med stortingsrepresentant Bent Høie?»

Statsråd Bent Høie [11:56:47]: Som kjent har Høyre og Fremskrittspartiet inngått en samarbeidsavtale med Kristelig Folkeparti der vi bl.a. er blitt enige om at regjeringen skal gi en reservasjonsmulighet for fastleger etter en fastsatt dialog med Legeforeningen. Dette er en avtale som jeg, som helse- og omsorgsminister, vil følge opp.

Nå som før er jeg mot en reservasjonsrett definert av den enkelte lege. For meg er det hensynet til pasienten som er viktigst når leger vil reservere seg. Derfor vil jeg foreslå en ordning som nettopp skal sikre at pasienten får oppfylt sine rettigheter. Ingen kvinner skal oppleve at det blir vanskelig å få abort fordi legen hennes ikke vil henvise til sykehus. Den ordningen som vi nå arbeider med, inneholder flere grep som sikrer at pasientene får oppfylt sine rettigheter, og at de blir ivaretatt på en god måte. Dette er en reservasjonsmulighet, det er ikke en reservasjonsrett.

Vi vet at enkelte norske fastleger har reservert seg mot å henvise til abort siden abortloven ble innført, altså i 40 år. Ved å innføre en ordning for reservasjonsmulighet med klare rammer mener jeg at vi vil sikre pasientenes rettigheter og behov for informasjon på en betydelig bedre måte enn det som har vært praksisen i Norge de siste 40 årene, samtidig som vi vil gi fastleger som ønsker å reservere seg, muligheten til det. Jeg synes det er positivt å gi rom for

etisk refleksjon hos legene. Vi skal respektere dem som synes at abort er etisk vanskelig, også om de er fastleger.

Jeg vil sende ut et forslag til reservasjonsordning på høring etter nyttår. Da er det viktig for meg å få innspill og synspunkter på hvordan vi best kan ivareta pasientene i en sårbar situasjon, samtidig som vi gir leger mulighet til å reservere seg.

Torgeir Micaelsen (A) [11:58:48]: Jeg takker for svaret. Jeg vil kort følge opp det siste statsråden nevner, nemlig at han nå tar sikte på å sende et forslag på høring. Som statsråden sikkert er kjent med, har regjeringen i henhold til utredningsinstruksen pålegg om, når man sender lovforslag på høring, nettopp å høre hva folk og organisasjoner mener. Da er spørsmålet: Hva skal være innholdet og rammene og alvorlighetsgraden med tanke på i hvor stor grad man skal lytte til hva som faktisk kommer av motforestillinger og andre ting? Kan statsråden her og nå si at dersom det skulle komme sterke motforestillinger fra så mange sentrale aktører, vil han ikke bare endre lovforslaget han har planer om å sende på høring, men om nødvendig trekke forslaget dersom det skulle være grunner til det?

Statsråd Bent Høie [11:59:54]: Høyre og Fremskrittspartiet har inngått en avtale med Kristelig Folkeparti, som er tre partier som har flertall i Stortinget, om at det skal innføres en reservasjonsmulighet, ikke en reservasjonsrett, for fastlegene. Innholdet i den reservasjonsmuligheten vil forankres i endring i lov og endring i forskrift. Endringen i lov og endringen i forskrift er det som vil være tema for høringen. Da vil selvfølgelig regjeringen lytte til de innspillene som kommer. Det vil bli innført en reservasjonsmulighet for fastleger, men etter en bred høringsrunde og god debatt i Stortinget. Det er først og fremst til slutt denne sal som avgjør innholdet i ordningen. Jeg regner også med at det er grunnlag for kanskje å håpe at denne ordningen blir så god at den får et enda bredere parlamentarisk grunnlag enn de tre partiene som har underskrevet denne avtalen.

Torgeir Micaelsen (A) [12:00:54]: Da vil jeg over til de mer praktiske implikasjonene og konsekvensene av det statsråden faktisk foreslår.

En av tingene som man må ta stilling til, er hvordan kvinner og pasienter skal kunne sikres informasjon om hvilke leger som man ikke kan henvende seg til i en vanskelig, alvorlig livskrise, kanskje. Jeg er helt enig med statsråden i at abort er ikke noe enkelt spørsmål. Det tror jeg veldig mange jenter og kvinner som har vært ufrivillig gravide, vet veldig godt. Da er spørsmålet: Hvordan skal kvinnene og pasientene sikres informasjon om dette? I mange kommuner er det slik at fastlegene har vikardekning for hverandre. Betyr f.eks. det Høie tidligere har antydnet, at innbyggerne i kommunen kun skal få brev fra den fastlegen som har reservert seg? Eller vil alle innbyggerne som er pasienter i en kommune, få tilsvarende informasjon, i og med at de kan møte en vikarierende lege?

Statsråd Bent Høie [12:02:01]: Det er da verdt igjen å minne om at abortloven i Norge er 40 år. Det har vært

en praksis å ha en egendefinert reservasjonsrett blant fastleger og leger i den perioden, som ikke har gitt pasientene noen mulighet for informasjon eller rettigheter når denne retten har blitt praktisert. Det som jeg kommer til å sende ut på høring, vil derfor innebære en dramatisk og betydelig forbedring av pasientenes rettigheter. Pasientene vil få informasjon om hvilke leger som har reservert seg, i brev form, og de vil også kunne få informasjon om det på de sidene der en velger fastlege.

Det er kommunene som har sørge-for-ansvaret for den type primærhelsetjeneste som legene utøver. Denne ordningen vil derfor være lokalt forankret. Sikringen rundt at det er gode alternativer til stede uten at det vil innebære unødvendig reisetid eller forsinkelse for pasienten, er et av de spørsmål kommunene skal vurdere i den sammenheng.

Spørsmål 8

Lene Vågslid (A) [12:03:23]: «Kristelig Folkepartis nestleder Dagrun Eriksen sa i fjernsynsprogrammet Debatten at spørsmålet om reservasjonsretten for fastleger skulle gjelde assistert befruktning og p-piller, var vanskelig. Med andre ord sa hun at det ikke var avklart. Dette skaper stor usikkerhet rundt hva som faktisk ligger i forslaget. Det er fastleger som mener at å skrive ut resept på f.eks. spiral og p-piller er like galt som å henvise til abort, og vil ønske å reservere seg.

Er statsråden enig med Dagrun Eriksen, eller vil han garantere for at det ikke skal gjelde prevensjon og assistert befruktning?»

Statsråd Bent Høie [12:04:14]: Jeg er enig med nestlederen i Kristelig Folkeparti Dagrun Eriksen i at dette er et vanskelig spørsmål, men den reservasjonsmuligheten som vi jobber med nå, skal omfatte alvorlige samvittighetsspørsmål knyttet til liv og død, dvs. henvisning til abort og eventuelt eutanasi dersom det en gang i framtiden blir tillatt i Norge. Den ordningen som vil bli sendt på høring, og det forslaget som vil bli utarbeidet, vil derfor ikke innebære at fastleger skal kunne reservere seg mot å henvise til assistert befruktning eller f.eks. å forskrive prevensjon, men være begrenset til de to områdene som jeg nevnte innledningsvis i mitt svar.

Lene Vågslid (A) [12:04:55]: Eg vil takke statsråden for svaret.

Det overrasker meg litt at regjeringsspartia og Kristeleg Folkeparti tek debatten om aktiv dødshjelp saman med debatten om reservasjonsrett. Retten til å få helsehjelp er ein lovfesta rett. Aktiv dødshjelp er i dag forboden. I og med at ein ønskjer å leggje desse debattane saman, ønskjer eg å spørje statsråden om det kan bety at ein no ønskjer å opne for aktiv dødshjelp.

Statsråd Bent Høie [12:05:29]: Nei, på ingen måte. Hvis en kjenner både mitt standpunkt, Høyres standpunkt og Kristelig Folkepartis standpunkt til det spørsmålet, er det absolutt ikke på dagsordenen. Men jeg oppfatter at fast-

legene opplever det som viktig å kunne forsikre seg om, hvis et flertall i denne sal en gang i framtiden gikk til det skrittet å åpne opp for aktiv dødshjelp, at en kan reservere seg mot å bidra i en sånn sammenheng.

Så er jeg også overbevist om at hvis diskusjonen noen gang dukker opp om å legalisere det i Norge, vil det selvfølgelig da bli en diskusjon om en egen reservasjonsmulighet knyttet til det blant dem som jobber i spesialisthelsetjenesten. Men det er naturlig å ta denne diskusjonen nå når en allikevel skal etablere en reservasjonsmulighet, og siden dette har vært et viktig argument for dem som er opp-tatt av reservasjonsmuligheten, for nettopp å innføre denne ordningen.

Lene Vågslid (A) [12:06:31]: Eg trudde eg kjende standpunkta til helseminister Høie, men i debatten om reservasjonsrett har eg vel teke feil.

Statsråden varslar at han vil endre loven, slik at fastlegar, i motsetning til i dag, kan nekte enkelte tilbud til kvinnelege pasientar. Eg er tvilande til at eit slikt forslag vil få veldig stor tilslutning i ei høyring. Eg håpar at statsråden kjem til å ta høyringa på alvor.

Uansett vil dagens regelverk gjelde fram til Stortinget eventuelt endrar loven. Det er ein del fastlegar som tek til orde no for at dei vil reservere seg – dei tek altså ei slik lovending på forskott, då det ikkje er anledning til å gjere det i dag. Derfor lurar eg på kva statsråden konkret vil gjere som ansvarleg for Helsedepartementet for å handheve dagens regelverk, slik at ingen kvinner blir nekta tilbud for Stortinget eventuelt har gjort den lovmessige endringa som må til for at det skal kunne gjerast.

Statsråd Bent Høie [12:07:36]: Jeg forutsetter at fastleger i Norge i dag forholder seg til det regelverket og det lovverket som er, og de presiseringene som er gjort på det området, og ikke begynner å praktisere en ordning før den er forankret i lov og forskrift.

Spørsmål 9

Jette F. Christensen (A) [12:08:07]: «Kvinnens rett til abort reguleres gjennom lov om svangerskapsavbrudd (abortloven). I abortloven § 14 valgte Stortinget å gi reservasjonsrett for helsepersonell som av samvittighetsgrunner ikke ønsker å utføre eller assistere ved abortinngrep. Stortinget har ved dette anerkjent at kvinners rett til abort og helsepersonells adgang til reservasjon henger sammen.

Vil statsråden nå endre abortloven for å utvide helsepersonells adgang til reservasjon ved å legge frem et lovforslag for Stortinget?»

Et av de mange emnene som har forblitt uavklart i debatten om reservasjonsrett, er hvorvidt kvinners rett til abort henger sammen med reservasjonsretten. Den sammenhengende erkjente Stortinget i svangerskapsavbruddloven § 14, når de der nedfelte helsepersonells reservasjonsrett mot å utføre eller assistere ved abortinngrep.

Vil statsråden nå endre abortloven for å utvide helsepersonells adgang til reservasjon ved å legge fram et lov-

forslag for Stortinget med tilhørende høringer? Og henger det sammen med høring at det også vil foregå ...

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på man kun leser opp spørsmålet som er lagt fram, og ikke begrunner det.

Statsråd Bent Høie [12:08:59]: Jeg tar sikte på å sende ut et høringsnotat med forslag til reservasjonsmulighet rett over nyttår. Deretter skal forslaget, etter planen, legges fram for Stortinget som en ordinær lovsak høsten 2014.

Jeg vil ikke foreslå å regulere reservasjonsordningen i abortloven. Dette handler i hovedsak om å gjøre unntak for fastlegenes listeansvar. Jeg vil derfor foreslå et tillegg i bestemmelsen i helse- og omsorgstjenesteloven, som er den som hjemler fastlegeforskriften i § 3-2 tredje ledd. Tillegget skal gi grunnlag for nærmere regler om reservasjonsordningen i fastlegeforskriften. Hovedtrekkene i forskriften vil også bli presentert for Stortinget i lovproposisjonen, sånn at Stortinget har et godt grunnlag for å diskutere denne saken og gi et grunnlag for de lovendringene som skal til for også å endre forskriften.

Jette F. Christensen (A) [12:09:58]: Jeg takker statsråden for svaret.

Statsråden går i dag langt i å si at høringen nærmest bare vil være for syns skyld, og at avgjørelsen er tatt på forhånd. Jeg er opptatt av at alle stemmer i denne saken skal bli hørt. Statsråden har tidligere sagt at Legeforeningen vil bli ubønnhørlig hørt. De har sagt at de er for reservasjonsretten, og ministeren har flere ganger sagt at de vil bli tatt med på råd når det gjelder å utforme det praktiske omkring reservasjonsretten.

Hvordan vil ministeren sikre at de andre interessene og de andre synene i denne saken vil bli hørt på samme måte?

Statsråd Bent Høie [12:10:45]: Det at vi skal innføre en reservasjonsmulighet, er det et flertall i Stortinget som har bedt regjeringen om å jobbe med, men en reservasjonsmulighet har jo et omfattende innhold, som også skal reguleres i lov og forskrift. Ikke minst viser detaljgraden i den del av de spørsmålene jeg har fått om denne saken i dag, at det er andre spørsmål enn bare prinsippet om å innføre en reservasjonsmulighet som interesserer Stortinget og omgivelsene.

Gjennom høringen vil vi få brede innspill på alle spørsmål knyttet til en reservasjonsmulighet. Alle vil selvfølgelig ha lik status i det høringsarbeidet, og det er denne salen som til slutt avgjør innholdet i ordningen.

Jette F. Christensen (A) [12:11:33]: Helseministeren er innforstått med at det er stor forskjell på å høre og å lytte. Det er mange hundre kvinner som har sendt e-post til stortingsrepresentanter, fordi de er bekymret og imot dette forslaget. De har også sendt e-post til representanter fra ministerens eget parti, Høyre, og blitt møtt med svar om at de mangler folkeskikk.

Hvordan mener helseministeren at disse kvinnene skal gå fram for å bli hørt – lyttet til – av representanter fra

Høyre? Hva er foretrukket kommunikasjonsform? E-post er tydeligvis ikke det.

Statsråd Bent Høie [12:12:14]: Ut fra min kontakt med de kvinnene som er engasjert i dette spørsmålet, tror jeg ikke de trenger råd fra meg om hvordan de skal gå fram for å påvirke det politiske miljø. Det tror jeg de er veldig i stand til selv. Jeg har inntrykk av at de jobber veldig effektivt politisk med å bidra i denne saken, og det vil de sannsynligvis også gjøre når saken er ute på høring, og en da har muligheten til å komme med sine synspunkter både på prinsippet og på innholdet i denne ordningen. Jeg tror nok at Høyre-representantenes tilbakemelding på de mailene handlet mer om omfanget av kopimailer enn innholdet og måten å jobbe på ellers.

Spørsmål 10

Ingvild Kjerkol (A) [12:13:15]: Fastlegen er jo porten inn til de helsetjenestene som myndighetene har ansvar for overfor sine innbyggere (presidenten klubber).

Presidenten: Presidenten ber om at spørsmålet blir lest opp.

Ingvild Kjerkol (A) [12:13:29]: Beklager.

«Tildeling av eller valg av fastlege er ofte tilfeldig. Ungdom (barn under 18 år) har som regel automatisk mors fastlege, pasientlister blir overdratt ved flytting, ungdom studerer borte fra hjemkommunen og fastleger vikarierer for hverandre.

Mener statsråden det må forventes at kvinner skal holde seg oppdatert på hvilke reservasjoner den aktuelle fastlegen til enhver tid har, og at ungdom skal bytte fastlege pga. mulig fremtidig helsehjelp?»

Statsråd Bent Høie [12:14:05]: Det er viktig at reservasjonsordningen gjennomføres på en mest mulig skånsom måte for pasientene. Blant annet er det viktig å sikre pasientene god informasjon. Jeg vil i høringen foreslå at fastleger som inngår avtale med kommunen om reservasjon, skal sende brev til alle sine listepasienter og informere om avtalen. De pasientene som ønsker det, skal da ha muligheten til å få ny fastlege uten at dette telles som et bytte etter reglene om rett til å bytte fastlege to ganger i året.

Nettsiden for bytte av fastlege skal ha tydelig informasjon om hvilke leger som har reservert seg. Alle som vil bytte fastlege, skal være oppmerksom på at legen de ønsker å bytte til, har reservert seg. De som ikke ønsker å stå på listen til leger som har reservert seg, skal kunne velge en annen lege som sin fastlege.

Alle pasienter som ikke selv velger fastlege, men får tildelt en fastlege, skal informeres dersom legen de får tildelt, har reservert seg. Jeg vil også vurdere om jenter under 16 år, på visse vilkår, bør kunne skifte fastlege uten samtykke fra foreldrene, etter eventuelt samme modell som i abortloven. Jeg ser at dette reiser en del praktiske spørsmål, bl.a.

knyttet til hva foreldrene skal få vite. Det er likevel prinsipielt riktig at jenter i en slik situasjon får en selvstendig rett til å velge den legen hun vil ha hjelp fra. Jeg vil derfor utrede en slik ordning.

Det er veldig viktig at fastleger som har reservert seg, møter kvinner som trenger henvisning til abort, på en profesjonell og verdig måte. Dersom en av pasientene til en lege som har reservert seg, trenger henvisning til abort, må legen skaffe time hos en annen lege i nærheten – senest innen ett døgn.

Aller helst bør dette skje idet kvinnen ber om time hos legen, og før hun møter opp til timen. Legene som reserverer seg, må sørge for at denne delen av ordningen gjennomføres på en slik måte at ulempene for pasientene blir minst mulig.

Det er også viktig for meg å få ut informasjon om at det ikke er et krav å gå om fastlegen for å få utført abort i Norge. Alle kvinner kan oppsøke spesialisthelsetjenesten direkte. Dette gjelder også kvinner under 18 år. I abortloven er det regulert slik at for kvinner under 16 år, bortsett fra i noen tilfeller, vil det være et krav om å informere foreldre, men det er jo et generelt krav som ikke vil bli berørt av dette.

Det er derfor viktig å få ut informasjon, bl.a. til skolehelsetjenesten, om at denne ordningen allerede eksisterer. Skolehelsetjenesten er derfor i god stand til å gi god informasjon til jenter under 18 år om at de har muligheten til å oppsøke spesialisthelsetjenesten direkte, og at det ikke er et krav om å gå om fastlege. Dette kan være et tilbud som er viktig for unge kvinner å benytte seg av uavhengig av om fastlegen har reservert seg eller ikke.

Ingvild Kjerkol (A) [12:17:06]: Jeg vil takke statsråden for svaret – et veldig fyldig svar, som omhandler mange av de forhold som er viktig for unge jenter å oppdatere seg på, som en del av primærhelsetjenesten, og som en del av skolehelsetjenesten.

Noe av utfordringen rundt reservasjonsrettens formål er jo at dette ofte er forhold som jentene ikke har en konkret mulighet til å reflektere rundt før de er i en eventuelt vanskelig situasjon. Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden blir om han kan utdype litt i hvor stort omfang han mener det er legitimt at unge jenter skal drive «research» på moralske ståsted som de opplever hos sin fastlege.

Statsråd Bent Høie [12:17:56]: Jeg tror det er viktig at unge jenter får informasjon i forkant i mye større grad enn det som har vært tilfellet i de siste 40 årene i Norge – hvis legene har reservasjon mot å henvise til abort. Det betyr at unge kvinner, som andre kvinner, vil komme i en helt annen situasjon nå, etter denne ordningen, enn det som har vært praksisen i Norge de siste 40 årene. De vil ha helt andre rettigheter knyttet til dette, og helt andre muligheter til å få informasjon. I tillegg kommer jeg til å ta initiativ til at det blir gitt ut mer informasjon til helsetjenesten om den ordningen som allerede eksisterer, nemlig muligheten til å henvende seg til spesialisthelsetjenesten direkte.

Jeg tror kanskje mange av de spesielt sårbare jentene, som representanten viser til, uansett vil synes det er lettere

og bedre å få den type informasjon av skolehelsetjenesten, og så oppsøke spesialisthelsetjenesten direkte.

Ingvild Kjerkol (A) [12:19:02]: I regjeringsplattformen står det at regjeringen ønsker mindre byråkrati og en enklere hverdag for folk flest, og jeg hører jo at statsråden langt på vei har kommet dit hen i sitt resonnement at dette vil hjelpe pasienten og være en styrke for pasienten. Representanten Kjerkol føler seg ikke like overbevist om det. Jeg hadde faktisk litt større sympati for den tydelige røsten statsråden utviste da også han var representant.

Hvordan mener helseministeren i dag at dette harmonerer med en enklere hverdag? Snakker man i realiteten om en styrking av skolehelsetjenesten, eller snakker man om en endring i henvisningsplikten?

Nå forstår jeg at alt dette skal tilbake til Stortinget, men foreløpig er det fulle bildet for denne representanten at dette er mer byråkratisk og et vanskeligere terreng å manøvrere i for unge jenter.

Statsråd Bent Høie [12:20:09]: Dette vil jo innebære begge deler av det som representanten tar opp, nemlig både en styrking av informasjonen til skolehelsetjenesten om en eksisterende ordning og samtidig etablering av en ny ordning som sikrer pasientene både bedre informasjon og rettssikkerhet i forbindelse med at fastleger benytter seg av en reservasjonsmulighet – og jeg understreker en reservasjonsmulighet – ikke en reservasjonsrett, som var den diskusjonen som jeg som stortingsrepresentant også deltok veldig sterkt i. Jeg mener at det er en betydelig forskjell mellom en egendefinert reservasjonsrett, som den enkelte fastlege selv definerer innholdet i – og som ikke inneholder noen rettigheter for pasienten eller informasjonssystemer – og den reservasjonsmuligheten som jeg har beskrevet, og som jeg kommer til å sende ut på høring rett over nyttår.

Det å få mer informasjon til pasientene, det å styrke pasientens rettigheter, er også en del av denne regjeringens politikk.

Spørsmål 11

Anna Ljunggren (A) [12:21:22]: «Representanten Linda C. Hofstad Helleland uttalte i frontaledebatten at leger med reservasjonsrett ikke kan jobbe i distriktene.

Hvis statsråden er enig med sin partifelle, hvordan vil han sikre at lik rett til helsetjenester over hele landet fortsatt skal være et viktig prinsipp i norsk helsevesen, samtidig som legers samvittighet skal veie like tungt uavhengig av arbeidssted?»

Statsråd Bent Høie [12:21:51]: Alle kommuner har ansvar for at innbyggerne i kommunen får tilbud om nødvendige allmennlegetjenester, bl.a. tilbud om å stå på liste hos en fastlege.

Hensynet til pasienten skal derfor være avgjørende ved utforming av reservasjonsordningen. Fastlegene skal få en mulighet til å reservere seg, men ikke en rett. Det vil

si at en fastlege ikke kan få avtale om reservasjon dersom pasientenes rettigheter ikke er sikret.

Kommunene må avgjøre ut fra lokale forhold om fastleger kan få reservere seg. Den eneste fastlegen på et lite sted med lang reisevei til neste legekantor kan derfor ikke få en sånn avtale. Om en fastlege kan få avtale om reservasjon, vil derfor avhenge bl.a. av hvor i landet legen vil jobbe. Regjeringen synes at de som er best egnet til å vurdere dette i første omgang, er kommunen, som har et sørge-for-ansvar, og som kjenner de lokale forholdene best. Men selvfølgelig vil fylkesmannen i etterkant kontrollere at kommuner ikke inngår reservasjonsavtaler med fastlegene som er i strid med de intensjonene som beskrives i lov og forskrift på dette området.

Anna Ljunggren (A) [12:23:02]: Takk til statsråden for svaret.

La oss ta et eksempel: Lurøy kommune – som er en mindre kommune – har to fastleger. De har p.t. en fastlege og er i gang med å ansette fastlege nr. 2. Det vil selvfølgelig være en bred utlysingsprosess. Men skal det i den prosessen være sånn at det i intervjuet med den framtidige fastlegen, eller med dem som har søkt jobben, vil bli stilt spørsmål ved om han eller hun har benyttet seg av denne reservasjonsretten?

Statsråd Bent Høie [12:23:39]: Det er iallfall veldig klart at kommunen må vite dette før de inngår avtale med fastlegen. Det er kommunen som er avtalepart, og det er jo derfor det også er naturlig at det er kommunen som i første omgang vurderer disse spørsmålene, fordi det er kommunen som er avtalepart med fastlegen, og det er kommunen som har et sørge-for-ansvar for sine innbyggere. Det er også kommunen som best kjenner de lokale forholdene og kan vurdere om det er hensiktsmessig i deres kommune eller ikke.

Hvordan de rent praktisk gjør det, om det er i intervju eller på andre måter, i utlysningstekst – det er mange tenkelige måter å gjøre det på – vil ikke jeg gå i detaljer på nå. Men hvis det der er noen utfordringer med hensyn til det som regjeringen sender ut på høring, regner jeg med at de utfordringene vil framkomme i høringen, og da kan vi ta hensyn til det ved utformingen av reglene.

Anna Ljunggren (A) [12:24:28]: Takk. Som statsråden skjønner, er det usikkerhet knyttet til flere av detaljene i dette forslaget. Vi ser fram til høringsrunden som skal være.

Det er jo flere detaljer i dette som er problematisk, nettopp fordi de kvinnene som kommer i denne vanskelige situasjonen, bør møte et helsevesen som er så enkelt som mulig, slik at de får hjelp til å løse det problemet de har kommet opp i, på en enkel måte. De har jo tross alt krav på denne hjelpen også.

Synes statsråden at det blir uproblematisk at man skal gå inn på en jobbsøkers samvittighet eller religiøse ståsted ved en eventuell ansettelse?

Statsråd Bent Høie [12:25:17]: Jeg synes det er uproblematisk at kommunen tar dette opp i forkant av inngåelse av en avtale med en fastlege, for dette er et vesentlig spørsmål knyttet til fastlegens oppgave. Det tror jeg at representanten og jeg er enige om. Derfor er det viktig at dette avklares i den forbindelse.

På hvilken måte det gjøres, tror jeg kommunene selv er i stand til å finne ut på en god måte. Men dette er jo personer – de som ønsker å benytte seg av reservasjonsmuligheten – som vil være fullstendig klar over lov- og regelverk og forskrift på dette området, og som også vil ha et veldig bevisst forhold til det. Jeg tror ikke de vil oppleve det som ubehagelig eller på annen slik måte, å gi uttrykk for sitt syn på det. Så er det da kommunen som må avgjøre om det er en kommune som ønsker å åpne opp for dette eller ikke.

Spørsmål 12

Karianne O. Tung (A) [12:26:19]: «I min hjemkommune Rissa er det få fastleger. Har fastlegen i en liten kommune reservert seg, blir situasjonen vanskelig for den pasienten som ønsker en videre henvisning. Kvinner i en sårbar situasjon må ut på en omvei om en ny fastlege og krevende samtaler før de får den henvisningen de trenger.

Hva mener statsråden er akseptabel reiseavstand for en pasient til fastlegen, og hvor lang tid er akseptabel ventetid?»

Statsråd Bent Høie [12:26:51]: Det er viktig for meg igjen å understreke at jeg ikke vil foreslå at fastleger skal få en generell rett til å reservere seg, men en mulighet. Det er en forutsetning for at legen skal kunne reservere seg at det er mulig samtidig å ivareta pasienten på en god måte. Det er kommunene som avgjør om legene kan få en avtale om reservasjon ut fra de lokale forholdene. Den eneste fastlegen på et lite sted med lang vei til neste legekantor kan derfor ikke få en avtale om reservasjon. Fastlegen som har reservert seg, skal ikke bare henvises til å skaffe kvinnen time hos en annen lege. Fastlegen har også plikt til å sørge for at kvinnen får time hos annen lege i nærheten, senest innen et døgn. Hva som er akseptabel reiseavstand, må vurderes ut fra de lokale forholdene.

Dette punktet vil jeg vurdere nærmere og vil særlig be om høringsinstansenes syn på hva som vil være naturlig regulering av akkurat det spørsmålet som representanten tar opp, men i det arbeidet vil det være hensynet til pasienten som vil være det avgjørende. Så har jeg også en grunnleggende tro på at de som sitter i kommunestyrene lokalt og i kommunene lokalt, er best egnet til å vurdere de lokale forholdene. Det er ikke nødvendigvis sånn at alt dette må reguleres i detalj fra statens side.

Karianne O. Tung (A) [12:28:15]: Tusen takk for et godt svar fra helse- og omsorgsministeren.

Et oppfølgingsspørsmål: Det er jo sånn at mange kommuner i Norge er små. La oss si at man har en 16 år gammel jente som bor i en liten kommune – eksempelvis Osen kommune med under 1 000 innbyggere og fire-fem timers

reiseavstand til Trondheim kommune. Den 16-åringen er gravid og ønsker å få utført en abort. Hun trenger enten en ny henvisning til en ny lege eller å dra til spesialisthelsetjenesten i Trondheim, og hun trenger skyss for å komme seg dit.

Jenta på 16 år har lyst til å holde graviditeten hemmelig for foreldrene sine. Ser statsråden at dette kan skape store problemer for unge jenter i en sårbar posisjon med hensyn til hvordan man faktisk praktisk skal få løst situasjonen?

Statsråd Bent Høie [12:29:06]: Hvis jenta er over 16 år, har hun muligheten til å holde dette hemmelig for sine foreldre. Er jenta under 16 år, er det en regulering av det i abortloven allerede som vi ikke har noen planer om å gjøre endringer i.

Jeg vil da si at den ordningen som vi her nå foreslår, vil innebære en betydelig forbedring av situasjonen og muligheten for det tenkte eksempelet i forhold til det som har vært praksisen mange steder i Norge i nærmere 40 år. I den sammenheng er det også viktig å få fram nettopp det poenget som representanten tar opp.

I denne sammenhengen er det også viktig å få fram nettopp det poenget som representanten tar opp: at det er mulighet for å oppsøke spesialisthelsetjenesten direkte og der få god informasjon, og ikke minst å få god informasjon i skolehelsetjenesten, sånn at skolehelsetjenesten kan være med og informere kvinnene i dette arbeidet på en bedre måte enn det sannsynligvis er mulig å gjøre innenfor det som er praksisen i dag, og å kunne ivareta dette hensynet godt.

Karianne O. Tung (A) [12:30:17]: Jeg blir litt forundret, fordi undertegnede har oppfattet at denne saken handler om en reservasjonsmulighet – som statsråden sier – for fastleger. Nå sier statsråden videre at legen kan søke om å få innvilget denne muligheten til reservasjon, men at det skal være opp til kommunene å avgjøre om fastlegen får den innvilget.

Er det da sånn at denne saken ikke lenger dreier seg om fastlegenes samvittighet, men om kommunestyrenes samvittighet?

Statsråd Bent Høie [12:30:49]: Dette handler på den ene siden om å innføre en reservasjonsmulighet som imøtekommer et sterkt ønske og behov hos mange leger til å kunne reservere seg i alvorlige spørsmål knyttet til liv og død.

Jeg mener det er positivt at leger er bevisst på at de ønsker og har rom for en etisk refleksjon rundt sin virksomhet. Jeg ønsker ikke at vi i Norge skal ha leger som opererer på autopilot med hensyn til det som staten til en hver tid har bestemt eller mener.

Dette var et forhold som undertegnede var opptatt av også i diskusjonen om reservasjonsrett, fordi jeg mente at dette var to gode forhold som måtte balanseres opp mot hverandre. I en diskusjon om reservasjonsrett falt vektskålen for min del ned på at i en generell reservasjonsrett var det ikke mulig å ivareta pasienten på en god nok måte. Innenfor denne ordningen med reservasjonsmulighet, som vi

nå foreslår, mener jeg at disse vektskålene er balansert, og det er mulig å ivareta begge forhold.

Spørsmål 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hans Fredrik Grøvan til næringsministeren, vil bli besvart av justis- og beredskapsministeren på vegne av næringsministeren.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:32:09]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til næringsministeren:

«Kan statsråden redegjøre for hvilke forpliktelser knyttet til arbeidsvilkår SAS, som et norsk statlig deleid selskap, har for sine ansatte i og utenfor Norge?»

Statsråd Anders Anundsen [12:32:30]: På vegne av nærings- og handelsministeren er svaret som følger:

SAS er et svensk konsern med ansatte i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Konsernet forholder seg til en rekke arbeidstakerorganisasjoner i de ulike landene og har kollektive avtaler med alle de ulike organisasjonene. Som aksjonær i SAS har ikke staten innsyn i konkrete avtaler mellom selskapet og dets ansatte, men basert på statens eierdialog med selskapet legger jeg til grunn at kollektivavtalene er i tråd med selskapets lovpålagte forpliktelser som arbeidsgiver. Jeg forstår det også slik at kollektivavtalene i de enkelte tilfeller går lenger enn disse pliktene. For eksempel har selskapet mer restriktive arbeidstidsbestemmelser for kabinansatte enn regelverket krever.

Hva angår regelverket har SAS-konsernet datterselskaper og baser i flere nordiske land. Disse datterselskaperne forholder seg til lover og regler i de enkelte landene. I Norge vil det relevante regelverket bl.a. være luftfartsloven, arbeidsmiljøloven, forskrift om arbeidsmiljø m.v. for luftfart, forskrift om arbeidstid i luftfarten samt utlendingsloven og utlendingsforskriften. I tillegg er europeisk fellesregelverk for luftfart gjeldende i Norge gjennom EØS-avtalen.

Ettersom spørsmålet kan synes foranlediget av den diskusjonen som har vært rundt andre flyselskapers bruk av arbeidskraft utenfor Norden, kan det nevnes at SAS har et begrenset antall kinesiske og japanske fulltidsansatte i sin arbeidsstokk. Disse jobber som kabinansatte på SAS' flyvninger mellom Danmark og Kina og Japan, hvor de utgjør maksimalt 20 pst. av det totale kabinpersonalet på enkelte flyvninger.

De kinesiske og japanske ansatte arbeider ifølge selskapet under europeiske arbeidstidsbestemmelser. Lønsvilkårene fastsettes i hovedsak lokalt, men ettersom de ansatte arbeider opp til 15 pst. av tiden i dansk luftrom, fastsettes 15 pst. av lønnen ut fra den danske kollektivavtalen.

Jeg vil for øvrig presisere at SAS er et børsnotert kommersielt selskap, og det faktum at selskapet er delvis statlig eid, har i seg selv ingen betydning for hvilke forpliktelser eller regler selskapet skal forholde seg til.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:34:52]: Jeg takker for svaret.

SAS er også deleier i andre flyselskaper, og over tid har det noen har karakterisert som nærmest slavelignende lønns- og arbeidsvilkår, blitt avdekket i enkelt flyselskaper. Dette skjer for å tilpasse seg den tøffe konkurransen som vi vet er i internasjonal luftfart.

Kan statsråden bekrefte eller avkrefte at arbeids- og lønnsvilkår som gjelder i selskaper som SAS er deleier i, har ansvarlige regelverk på disse områdene?

Statsråd Anders Anundsen [12:35:30]: SAS er som nevnt et svensk konsern med datterselskaper og baser i flere nordiske land, og de ulike datterselskapene har de ulike lands regelverk å forholde seg til. I tillegg må de også forholde seg til dette felleseuropeiske regelverket.

Samtidig er luftfart en globalisert bransje, og man ser fra tid til annen saker som belyser viktige problemstillinger med hensyn til hvilket lands regelverk som skal gjelde. Samferdselsdepartementet arbeider for tiden – i samarbeid med flere andre departementer – med en bred utredning som skal belyse problemstillinger og utfordringer knyttet til økt konkurranse og globalisering i luftfarten. Det er ventet at dette arbeidet skal være fullført i løpet av dette året – i 2013.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:36:19]: Takk for tilleggs svaret på spørsmålet.

Helt til slutt: Jeg skjønner at her er det et arbeid på gang. Da vil jeg bare spørre: Vil regjeringen følge opp denne problemstillingen også når det gjelder selskaper som SAS har et deleierskap i – som et norsk statlig deleid selskap?

Statsråd Anders Anundsen [12:36:45]: Som jeg nevnte i mitt forrige svar, arbeider Samferdselsdepartementet bredt sammen med andre departementer om tilnærming til denne problemstillingen, og vi vil komme tilbake til dette når den utredningen er ferdig.

Spørsmål 13

Jan Böhler (A) [12:37:15]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«I juni vedtok Stortinget lovforslagene i Prop. 131 L (2012–2013) om terrortrening, deltakelse i terrororganisasjoner, soloterrorisme m.m. Det var en enstemmig innstilling fra justiskomiteen, og under høringen gav bl.a. PST aktiv støtte til forslagene. De nye terrorlovene tas i bruk nå i høst, og det blir viktig å følge med på om de virker etter hensikten. Imidlertid varsler justisministeren allerede i media 24. oktober at det nye lovverket ikke er tilpasset en ny situasjon.

Hva i de nye lovene er det statsråden ser behov for å endre?»

Statsråd Anders Anundsen [12:37:57]: Det er riktig at jeg har varslet en ny gjennomgang bl.a. av terrorlovgivningen, til tross for at de siste endringene i regelverket ble

vedtatt av Stortinget så sent som i juni i år. Bakgrunnen for dette er at jeg ser med uro på den klart økende tendensen til at unge norske statsborgere reiser til krigsområder for å kjempe sammen med ekstreme islamistiske grupper. Vi ser bl.a. situasjonen i Syria. De som reiser, tilegner seg sannsynligvis militære ferdigheter, blir i større eller mindre grad traumatisert og ikke minst ytterligere radikalisert.

I et terrorperspektiv er det nettopp slike personer det knyttes bekymringer til fra sikkerhetstjenestene. Dette gjelder ikke minst fordi de ved hjemkomst ofte har en høyere status i de miljøene de ferdes og større påvirkningskraft overfor andre som er radikalisert eller i en radikaliseringsprosess. Målet er selvfølgelig at færrest mulig reiser. Terrorlovgivningen og mulige strafferettslige konsekvenser kan være et virkemiddel i den forbindelse.

Jeg vil også tilføye at regjeringen ser behov for en ny handlingsplan for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Det er etter min oppfatning viktig å ansvarliggjøre en rekke samfunnsaktører til forpliktende innsats. Dette vil bl.a. gjelde politi, skole, barnevern, helsevesen og frivillige organisasjoner. Det er også viktig at familie og venner bidrar til å forebygge radikalisering og hindre at personer fra Norge reiser til konfliktområder. I en slik helhet er det naturlig å se på om det også er behov for eventuelle regelendringer.

Jan Böhler (A) [12:39:31]: Jeg takker for svaret og for at justisministeren tar dette på det største alvor. Det er svært viktig for landet og også for det internasjonale samfunnet.

Det som er min bekymring, er at når politi, påtalemyndighet og rettsapparat nå skal utvikle en praksis for å håndheve og iverksette de nye lovene som vi vedtok før ferien – bl.a. en praksis overfor radikalisererte miljøer – er at lovene ikke skal virke avskrekkende og forebyggende, at man ikke forstår at det kan bli seks års straff, og at det er alvorlig å oppsøke miljøer hvor det drives terrortrening – som steder i utlandet, f.eks. Syria.

Det jeg er bekymret for, er virkningen når de hører at disse lovene ikke er gode nok – at den forebyggende virkningen av disse lovene kan bli svekket hvis vi gir inntrykk av at de ikke er fullt ut funksjonsdyktige. Og på samme måte: Når PST nå skal følge opp, håndheve og utvikle metoder for å bruke disse lovene overfor de personene som måtte bevege seg til disse terrormiljøene, er jeg også urolig for at de kan sette det litt på vent hvis det blir en forventning om at det snart kommer nye lover.

Statsråd Anders Anundsen [12:40:46]: Jeg takker for tilleggs spørsmålet, for det gir meg anledning til å avklare noe som er veldig viktig: I den grad det er aktuelt med endringer i lovgivningen, vil det ikke være i en mer liberal retning, det vil være i en mer innskjerpende retning. Jeg er opptatt av at regjeringen skal ha en proaktiv tilnærming til disse problemstillingene. Her skjer det veldig mye, veldig raskt, og derfor er jeg også opptatt av at lovverket ikke må være statisk, men at vi må ha en dynamisk tilnærming til den situasjonen som utvikler seg.

Jeg er overbevist om at det regelverket som ble vedtatt i

siste runde, vil ha en avskrekkende virkning, og det er ikke aktuelt å akseptere at en unnlater implementering i påvente av eventuelle reguleringer. Det er ikke nødvendigvis snakk om store endringer, men det er en gjennomgang av systemet og regelverket for å se om vi kan gjøre enda mer i den situasjonen vi nå ser.

Jan Böhler (A) [12:41:44]: Det er bra.

Vi hadde en omfattende høring i ett års tid før vi behandlet de nye lovene her på Stortinget. Vi hadde også høring i justiskomiteen. Da var vi opptatt av det samme: om lovene ville kunne brukes, om de ville kunne praktiseres. PST sa under høringen i komiteen at de var fornøyd med forslagene, og det samme sa bl.a. Riksadvokaten.

Det vi nå må ta veldig alvorlig – vi har jobbet med dette på Stortinget, og det var enstemmige innstillinger og bred oppslutning – er at det er viktig for land og rike at dette fungerer. Hvis statsråden har den vurderingen at lovene ikke fungerer godt nok, er det også viktig at Stortinget blir informert, og at man kommer tilbake til Stortinget så snart som mulig. Så tillegsspørsmålet mitt er: Når ser man for seg at nye endringer kan komme til Stortinget?

Statsråd Anders Anundsen [12:42:42]: Det er ikke mitt utgangspunkt at lovene ikke fungerer godt nok. Spørsmålet er om vi må se på muligheter for suppleringer av lovverket, og det vil også være en del av det arbeidet som regjeringen nå veldig bredt har igangsatt med denne planen for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Der kan det også være aktuelt med regelendringer som kan virke inn på det samme lovverket rundt bekjempelse av terror.

Jeg tror representanten Böhler og jeg er enige om viktigheten av at de lovene som er vedtatt, skal virke. Men jeg tror også vi er enige om at vi må ha en proaktiv tilnærming og se om vi kan gjøre enda mer, basert på den utviklingen vi ser, som skjer veldig fort. Det kan være en del enkle tiltak som ikke nødvendigvis trenger lovendring, men jeg tror det er viktig for en ny statsråd å gå gjennom hele dette området for å være helt trygg på at vi har det mest effektive lovverket og regelverket for å bekjempe terrorisme.

Spørsmål 14

Sonja Mandt (A) [12:43:59]: «Barnehagen er en viktig arena for innvandrerbarn til å lære norsk. Språkutviklingsarbeidet i barnehager på steder der andelen innvandrere er høy, har vært en viktig prioritet for den rød-grønne regjeringen. Nå ser vi eksempler på at språkutviklingsarbeidet står i fare pga. nedslag av barnehager øst i Oslo.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre disse ungene god språkutvikling?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:44:27]: Jeg er enig med representanten Mandt i at barnehagens arbeid med barns språkutvikling er viktig. Det kommer tydelig til uttrykk i regjeringsplattformen, der vi sier at vi vil

«styrke bruken av norsk og språkutviklingen i

barnehagen for å forberede barna på skole og utdanning».

Vi sier videre at vi vil

«styrke språkopplæringen for alle med minoritetsbakgrunn»

og

«gi nødvendig hjelp til barn som har svake språkferdigheter».

Barnehagen er en frivillig, men viktig første del av det norske utdanningssamfunnet og kan bidra til å minske sosiale forskjeller. Forskning viser at gode pedagogiske tiltak i førskolealder gir gevinster på lang sikt i form av bedre skoleresultater og økt arbeidsdeltagelse.

Alle barn som fyller ett år innen utgangen av august, har rett til barnehageplass samme år dersom foreldrene har søkt om barnehageplass innen fristen for hovedopptaket. Kommunen er ansvarlig for å oppfylle denne retten. Barnehagens eierform har ingen betydning så lenge kommunen sørger for at det er nok barnehageplasser tilgjengelig til å oppfylle retten til plass.

Alle barnehager, både kommunale og private, skal følge barnehageloven. Rammepåplanen for barnehagens innhold og oppgaver er forskrift til loven og legger føringer for arbeidet i barnehagen. I rammeplanen står det bl.a.:

«Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse.»

Kommunene mottar et øremerket statlig tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Tilskuddssummen baseres på antall minoritetsspråklige barn i barnehage i kommunen og er ikke avhengig av – jeg understreker det – om barnet går i kommunal eller privat barnehage. Kommunen kan velge innretningen på tiltak og kan bidra med egne midler.

Jeg kjenner for øvrig også til at Oslo kommune har etablert prosjektet Oslobarnehagen, der man gjennom et bedre kvalitetsstyringssystem, kvalitetsstandarder og felles opplegg på viktige områder ønsker å skape et tydelig kvalitetsløft i Oslos barnehager. Byrådet i Oslo har meg bekjent også som mål at alle barn skal kunne norsk før skolestart, og har satt av midler til en språkkartlegging, språktiltak for barn som trenger ekstra oppfølging, og styrking av barnehageansattes kompetanse. Dette er i tråd med de ambisjoner som også ligger i regjeringsplattformen, selv om jeg understreker at det er en vesentlig forskjell mellom regjeringen og Oslo kommune.

Jeg vil komme tilbake til konkrete tiltak på nasjonalt nivå for å oppfylle det regjeringen skriver i sin plattform.

Sonja Mandt (A) [12:47:15]: Jeg takker statsråden for et grundig og godt svar, og jeg er glad for at også han er opptatt av god språkutvikling blant innvandrerbarn.

Men på den annen side har jeg merket meg at regjeringa har varslet at de vil utvide kontantstøtten. Jeg lurer på om statsråden kan svare på om han mener at kon-

tantstøtte er et godt tiltak for å sikre språkutvikling blant innvandrerbarn.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:47:36]: Kontantstøtten vil, som veldig mange andre ordninger, ha både fordeler og ulemper. Vi i regjeringen er opptatt av at flere skal gå i barnehage, og kommer i løpet av perioden også til å komme med forslag for å få dette til – bl.a. for at minoritetsspråklige skal gå i barnehage.

Kontantstøtten har også en annen side ved seg, og det er at den f.eks. gir valgfrihet for foreldrene. Det er denne regjeringen også opptatt av. Det kan også være viktig med kontantstøtte for toåringer, fordi det er mange som må vente en stund på barnehageplass. Da den foregående regjering tok vekk kontantstøtten for toåringer, gjorde det at mange sto uten noen midler.

Det er også verd å legge merke til at da den forrige regjeringen reduserte kontantstøtten, var dommen fra Fafo klinkende klar, nemlig at dette isolert sett øker barnefattigdommen. Så den regjeringen som sitter nå, har sagt nei til å kutte kontantstøtten og nei til å øke barnefattigdommen – men det valgte den forrige regjeringen å gjøre annerledes.

Sonja Mandt (A) [12:48:40]: Jeg takker igjen statsråden for svaret og registrerer at han forsvarer kontantstøtten varmt, selv om den etter min mening undergraver muligheten for en god språkutvikling for innvandrerbarn. Da er mitt siste spørsmål til statsråden: Hvilke tiltak vil statsråden sette inn for å motvirke konsekvensene av at foreldrene velger kontantstøtte istedenfor å sikre ungene barnehageplass, slik at de har et godt språk før de begynner på skolen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:49:06]: Jeg nevnte i mitt første svar at jeg vil komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å oppfylle den delen av plattformen som dreier seg om språkopplæring. Men jeg har lyst til å nevne to andre ting. Det ene er at den politikken som den foregående regjeringen sto for, hvor man fastholdt et veldig rigid maksprisprinsipp i barnehagen, har gjort at prisen på en barnehageplass i praksis har gått ned for dem med høyest inntekt. De med lav inntekt har nytt mindre godt av en lav barnehagepris enn dem med aller høyest inntekt. Det er dårlig fordelingspolitikk, og det er også med på å gjøre at flere som burde ha barna i barnehagen, ikke sender barna sine dit. Derfor vil denne regjeringen også i løpet av perioden komme tilbake til Stortinget med et system hvor man sikrer at de som har dårlig råd, får lavere barnehagepriser enn de som har god råd.

Spørsmål 15

Kristin Vinje (H) [12:50:26]: Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til kunnskapsministeren:

«I et oppslag i Vårt Land 28. oktober 2013 fremkommer det at Norge ikke har noe felles system for å av-

sløre juks og plagiering på bachelor- og mastergradsnivå. En undersøkelse viser også at noe slikt system heller ikke finnes i EU-land. Kvalitet i høyere utdanning fordrer at institusjonene har rutiner for å avdekke og håndtere juks og plagiat, også på bachelor- og mastergradsnivå.

Vil statsråden vurdere å innføre et felles nasjonalt system for håndtering av dette, i samarbeid med utdanningsinstitusjonene?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:51:04]: Tusen takk for spørsmålet.

Dette er en sak som er viktig, og det første som var naturlig å gjøre, var å se på hva som er dagens system. For å sikre redelighet innenfor høyere utdanning og forskning må man selvfølgelig avdekke tilfeller av fusk og plagiat. Dette er et arbeid som må prioriteres høyt av universitetene og høyskolene, og min oppfatning er vel at dette også gjøres i dag.

Jeg er enig med representanten Vinje i at det er viktig for kvaliteten i norsk høyere utdanning og for tilliten til utdanningssystemet vårt at vi har et system som avdekker og håndterer fusk. I Norge har vi et nasjonalt system som skal sørge for at fusk forebygges, avdekkes og sanksjoneres. Universitets- og høyskoleloven fastsetter ramme- og sanksjonering av fusk. I de tilfellene en student har fusket eller forsøkt å fuske til eksamen, gir loven hjemmel til å annullere eksamen og utestenge studenten fra institusjonen.

Klager over vedtak i fuskesaker behandles av en nasjonal klagenemnd. Klagenemndas årsmelding gir veiledning til universiteter og høyskoler om saksbehandling og sanksjonsnivå og bidrar til at sektoren legger til grunn en felles forståelse av hva som er fusk, og sanksjonerer fusk på en enhetlig måte.

Ved siden av et lovverk som tilrettelegger for håndteringen av slike saker, vil en viktig del av arbeidet ligge hos institusjonene i å veilede studentene i riktig bruk av tilgjengelig informasjon og hjelpemidler. Det stilles strenge krav til studentenes aktsomhet, og studentene må som del av utdanningen også få den nødvendige innsikten i akademiske normer og verdier.

I forbindelse med en pågående revisjon av universitets- og høyskoleloven, hvor høringsfristen nettopp har utløpt, har Kunnskapsdepartementet foreslått noen endringer i bestemmelsene om fusk. Ett av forslagene er at også medvirkning til fusk skal kunne føre til utestengning.

I samarbeid med sektoren arbeider Kunnskapsdepartementet også med å opprette et felles register som skal muliggjøre en effektiv og trygg formidling av vedtak om utestengning og lignende. Informasjonsutvekslingen skal forhindre at utestengte studenter gis opptak ved andre høyere utdanningsinstitusjoner i utestengningsperioden.

Jeg mener at vi har et rimelig godt system, som bidrar til at akademisk uredelighet straffer seg, og som samtidig ivaretar studentenes rettssikkerhet gjennom adgangen til å klage. Samtidig er det viktig å understreke at de foreslåtte

endringene i loven i tillegg vil gjøre systemet bedre enn i dag.

Kristin Vinje (H) [12:53:49]: Jeg takker for den grundige redegjørelsen. Jeg er tilfreds med at det blir justeringer som kanskje gjør dette systemet enda bedre, sånn at vi sikrer oss at det i framtiden ikke blir lett for noen institusjoner å lage lokale regler som er dårligere når det gjelder å håndtere juks og plagiering i denne sektoren. Så takk skal du ha.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:54:16]: Da oppfattet jeg vel spørsmålsrunden som ferdig, men jeg kan legge til at jeg synes det er veldig viktig at vi hele tiden tar opp disse spørsmålene til diskusjon. Det er ikke sånn at dette regelverket står skrevet i stein, så det kan godt hende vi vil måtte komme tilbake til det senere, men per nå mener jeg at systemet vårt er tilfredsstillende, og at vi går noen steg i riktig retning.

Presidenten: Da forstår jeg at spørreeren er fornøyd med svaret?

Kristin Vinje (H) [12:54:45]: Ja, tusen takk for den redegjørelsen. Jeg kan også informere om at jeg kommer til å følge med på disse sakene framover.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:54:55]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.55.
